

Laatua opiskelijoille?

Selvitys Kuopion yliopiston opetuksen ja ohjauksen
laadusta perusopiskelijoiden kokemana

**KYY:n julkaisut 1/05
Lauri Stigell**

Laatua opiskelijoille?
Selvitys Kuopion yliopiston opetuksen ja ohjauksen laadusta
perusopiskelijoiden kokemana

© Kuopion yliopiston ylioppilaskunta
Lauri Stigell

Taitto: Minna Hakaoja

2005

TIIVISTELMÄ

Selvityksessä tarkastellaan Kuopion yliopiston perusopetuksen ja ohjauksen laatua keväällä 2005 tehdyn opiskelijakyselyn pohjalta. Pyyntö vastata web-kyselyyn lähetettiin sähköpostitse helmi-maaliskuussa kaikille ylioppilaskunnan jäsenille. Kyselyyn vastasi kaikkiaan 953 opiskelijaa eli 19 prosenttia kaikista perustutkinto-opiskelijoista.

Vastauksia tuli runsaasti kaikista tiedekunnista. Sekä kokoon suhteutettuna että absoluuttisesti aktiivisimmin vastasivat yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan opiskelijat, ja vähiten vastauksia tuli informaatioteknologian ja kauppatieteiden tiedekunnasta. Naiset vastasivat kyselyyn miehiä aktiivisemmin, ja vastaajien keski-ikä oli 28 vuotta.

Kyselyssä oli kaikkiaan 51 kysymystä, joista monivalintakysymyksiä oli 42 ja avoimia kysymyksiä 9. Monivalintakysymyksissä oli pääsääntöisesti viisiportainen Likert-asteikko (täysin samaa mieltä – jokseenkin samaa mieltä – en osaa sanoa – jokseenkin eri mieltä – täysin eri mieltä). Kysymykset on jaoteltavissa viiteen luokkaan: taustakysymyksiin, opetusta käsitteleviin kysymyksiin, opintojakson suoritustatapaan liittyviin kysymyksiin, opetussuunnitteluun liittyviin kysymyksiin sekä opintojen ohjausjärjestelmää käsitteleviin kysymyksiin. Avoimissa kysymyksissä kysyttiin miten opinto-oppaita tulisi kehittää, miksi jollekin kurssille pääsy oli eväty, miten opetuksen laatua ja tenttijärjestelyjä voitaisiin parantaa, millaisiksi vaihtoehdot kurssin suoritustavat on oppimisen kannalta koettu, miten hops-käytänteitä ja opintojen ohjausta yleensä voisi parantaa sekä miten opiskelijat tällä hetkellä suunnittelevat opintonsa.

Opiskelijat pitävät Kuopion yliopiston opetusta pääsääntöisesti laadukkaana. Opetustaidoissa esiintyviin puutteisiin uskotaan ratkaisun löytyvän pedagogisten taitojen kohottamisesta. Varsin usein opiskelijat myös näkevät puutteita opettajien opetusmotivaatiossa. Opettajien toivottaisiin hyödyntävän kurssipalautetta nykyistä paremmin. Vaikka kurssipalautetta kerätään useimmissa koulutusohjelmissa hyvinkin aktiivisesti, ei palautteen hyödyntäminen näy toistaiseksi opiskelijoille riittävän selvästi. Ratkaisuksi nähdään yhteisten palautetilaisuuksien järjestäminen tai kurssipalautteen asettaminen kaikkien nähtäville.

Yliopistossa suoritetaan opintojaksoja hyvin moninaisilla tavoilla. Monesti vaihtoehdot kurssin suoritustavat nähdään oppimisen kannalta tenttiä hedelmällisempinä. Tenteissä ei tulisi opiskelijoiden mielestä keskit-

tyä nippelitietoon vaan laajoihin asiakokonaisuuksiin. Etenkin yleisten tenttipäivien määrää pidettiin yleisesti liian vähäisenä.

Opetussuunnittelussa näyttäisi olevan jonkun verran parantamisen varaa. Viidennes opiskelijoista pitää opintojaksoja liian kuormittavina korvaavuuteensa nähden ja kolmannes pitää koulutusohjelman valinnaisuuden mahdollisuuksia liian vähäisinä.

Ohjauksen osalta kehittämistarpeet näyttäisivät olevan moninaisia: opintoja suunnitellaan joillain aloilla varsin passiivisesti, rakenteellisesti kattavaa ohjausjärjestelmää ei kokonaisuudessaan tunneta eivätkä kaikki ohjausmuodot toimi niin hyvin kuin pitäisi. Tärkeää on kuitenkin huomata, että suurin osa kyselyyn vastaajista koki kuitenkin saavansa opintojen ohjausta mikäli sitä tarvitsevat.

Suuri puute näyttäisi olevan työelämän huomioon ottamisessa koulutuksessa. Opiskelijoiden mielestä opetussuunnitelmissa ei oteta riittävästi huomioon työelämäyhteyksiä eikä ohjauksessa työelämän tarpeita osata riittävästi huomioida.

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	6
1.1. Selvityksen tavoite	6
1.2 Aineisto ja menetelmät	8
2. YLIOPISTON OPETUS: ARVOSTETTUA JA ARVOSTELTUA	13
2.1 Opetuksen laatu	13
2.2 Verkko-opetus	15
2.3 Kurssipalaute	16
2.4 Opintojaksojen suorittaminen	18
2.5 Tenttiminen	20
2.6 Opetussuunnitelmat	24
3. VAJAATEHOINEN OPINTOJEN OHJAUSJÄRJESTELMÄ	31
3.1 Opinto-oppaat	31
3.2 Hops	32
3.3 Työelämän huomioiminen ohjauksessa	34
3.4 Ohjausjärjestelmän toimivuus	35
4. YHTEENVETO	41

LÄHTEET

LIITE

1 JOHDANTO

1.1 Selvityksen tavoite

Kuopion yliopisto käynnisti strategiansa uudistamistyön keväällä 2004, ja osana strategiatyötä myös yliopiston vanha perusopetuksen strategia (nyttemmin perusopetuksen kehittämisohjelma) työstettiin uuteen malliin. Tarkastelun keskiöön nostettiin opiskelijan hyvinvointi, sillä useiden viime aikaisten tutkimusten perusteella opiskelijat voivat varsin huonosti (Kunttu 2004, Berndtson 2004). Syiksi opiskelijoiden pahoinvointiin on todettu muun muassa köyhyys ja sosiaalisten suhteiden vähäisyys. Yliopiston vaikutuspiirissä olevista tekijöistä esiin on noussut vähäisestä opintojen ohjauksesta osaltaan johtuva opintojen hidas eteneminen. Riittämättömäksi saamansa ohjauksen kokee valtakunnallisesti lähes kolmannes opiskelijoista. (Kunttu 2004.)

Tässä selvityksessä kartoitetaan opetuksen ja ohjausjärjestelmän kokonaisuuden tilaa Kuopion yliopistossa perustutkinto-opiskelijoiden kokemanä. Ajatus selvityksen tekemisestä syntyi ylioppilaskunnassa yliopiston perusopetuksen kehittämisohjelman työstämisen yhteydessä, sillä tuoretta, koulutuksen kehittämisen kannalta ratkaisevan tärkeää tietoa opiskelijoiden näkemyksestä opetuksen ja ohjauksen tasosta ei ollut olemassa. Osaltaan tutkimuksen tekemiseen kannustivat yllä mainitut opiskelijan ”pahoinvointitutkimukset” sekä Suomen ylioppilaskuntien liiton yliopistojen opiskeluympäristöjä kartoittanut *Opiskelijan yliopisto 2005* -selvitys; näiden valtakunnallisten selvitysten arvo paikallisessa kehittämistyössä on rajallinen ja tieto osittain karkeaa.

Kuopion yliopistossa ei ole selvitetty opiskelijoiden näkemystä opetuksen laadusta sitten 1990-luvun alun. Tutkimuksessaan *Opiskelijoiden näkemyksiä opetuksen tasosta Kuopion yliopistossa lukuvuonna 92/93* Kainulainen ja Ruippo selvittivät syitä korkeakouluopintojen aloittamiseen, opiskelijoiden suhtautumista opintoihinsa, opiskelijoiden ja henkilökunnan välillä vallitsevaa ilmapiiriä sekä opiskelijoiden näkemystä saamansa opetuksen tasosta (Kainulainen ym. 1994, 9). Käsillä olevan selvityksen kannalta tärkeitä olivat opettajien pätevyyttä ja kurssipalautteen keräämistä koskevat havainnot. Opiskelijoiden kokemukset opettajien pätevydestä jakaantuivat jyrkästi; yhdet pitivät opettajia hyvinkin pätevinä, toiset katsoivat opettajien opetustaidoissa ja -motivaatiossakin runsaasti parantamisen varaa. Kurssipalautetta kerättiin koulutusohjelmassa hyvin vaihtelevasti. Palautteella ei kuitenkaan koettu olevan suurta merkitystä käytännön opetukseen. (Kainulainen ym. 1994, 62-71.)

Ohjauksen laatua Kuopion yliopistossa ei ole Kainulaisen ja Ruipon tutkimuksen laajuudessa tutkittu. Vuonna 1997 rehtori Ossi V. Lindqvist asetti työryhmän selvittämään opiskelijapalvelujen silloista tilaa sekä tekemään ehdotuksia palvelujen laadun parantamiseksi ja kattavuuden lisäämiseksi. Työryhmä antoi loppuraportissaan ehdotuksia tukipalvelujen kehittämiseksi. Tiedekuntiin katsottiin esimerkiksi tarvittavan lisää henkilöstöä, joka osaltaan vastaisi myös opinto-ohjauksesta (Opiskelijapalveluja...1997, 10-12). Ehdotus kunkin tiedekunnan omasta opintosih-teeristä (nyk. opintoasiainpäällikkö) onkin toteutunut uusinta, vuonna 2002 perustettua, informaatioteknologian ja kauppatieteiden tiedekuntaa lukuun ottamatta. Kehittämisen tarvetta työryhmä näki myös tiedekun-tien opinto-oppaissa, joita ei koettu riittävän selkeiksi. (Opiskelijapalvelu-ja...1997, 8). Kolmas tämän tutkimuksen kannalta oleellinen kehittämistarve nähtiin yliopiston tenttijärjestelyissä – työryhmän raportista käy implisiittisesti ilmi kesätenttien liian vähäinen määrä (Opiskelijapalvelu-ja...1997, 14).

Tässä selvityksessä kuvataan millaiseksi opiskelijat ovat saamansa ope-tuksen ja ohjauksen kokeneet. Tavoitteena ei ole johdonmukaisesti esit-tää vedenpitäviä syitä tai otaksumia opiskelijoiden vastauksissa esiin nouseville epäkohdille. Ilmenneiden epäkohtien ratkaisemiseksi ei myöskään esitetä toimenpide-ehdotuksia jos vastaajat niitä eivät ole esittäneet. Vastauksia ei pyritä syväanalysoimaan tai asettamaan laa-jempiin yhteyksiin. Tämä olisi vaatinut aivan toisenlaiset aikaresurssit ja erilaisen tutkimusasetelman. Edelleen, tavoitteena ei ole ollut tiedekun-tien tai koulutusohjelmien asettaminen keskinäiseen paremmuusjärjes-tykseen. Kuitenkin raportista on helppo poimia omaa tiedekuntaa koske-vat tiedot ja miettiä niiden pohjalta kehittämistoimia mikäli niille tarvetta on.

Raportoinnissa on päädytty pitäytymään yliopisto- ja tiedekuntatasolla. Selvityksen tekijälle oli yllättävääkin, että pelkästään yksittäisissä koulu-tusohjelmissa esiintyviä ongelmia ei noussut esiin. Päinvastoin, suurin osa opiskelijoiden kokemista epäkohdista esiintyi kaikissa tiedekunnissa ja vieläpä varsin pitkälti yhtä suuren osan kokemana. Myöskään tiede-kuntien sisällä koulutusohjelmien väliset erot eivät yleensä nousseet niin suuriksi, että se olisi puoltanut koulutusohjelmakohtaista esittämistapaa.

Raportissa on esitetty varsin runsaasti taulukoita ja kuvioita havainnollis-tamistarkoituksessa. Toinen raportille tyypillinen piirre on varsin runsai-den suorien lainausten käyttö. Tämä on tietoinen ja toimiva valinta selvi-tykselle, jossa pyritään leimallisesti kuvaamaan opiskelijoiden näkemys-

siä. Usein autenttinen ilmaus on tehokkaampi kuin selvitystekstinomaisen siloitellun muotoilun käyttö.

Toiveena on, että selvityksessä esitettävät opiskelijoiden näkemykset nostavat koulutuksen laadun yliopistolla keskusteluun nykyistäkin näkyvämmiin. Kuopion yliopisto on jo tällä hetkellä hyvin näkkyvästi laatuun panostanut yliopisto, josta se on saanut myös ulkoista tunnustusta sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Uuden perusopetuksen kehittämisohjelman ja tämän selvityksen tavoite on sama: yliopiston ohjaaminen entistäkin laadukkaamman toimintakulttuurin suuntaan.

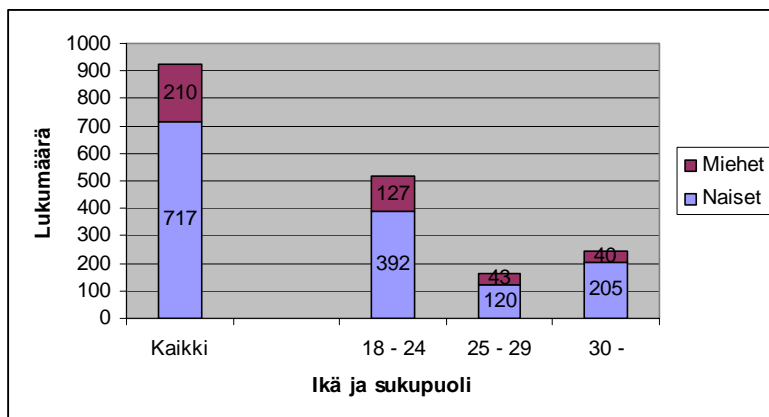
1.2 Aineisto ja menetelmät

Opetuksen ja ohjauksen laatu –kysely toteutettiin web-kyselynä helmi-maaliskuussa 2005 kokonaisotantana. Linkki lomakkeeseen lähetettiin sähköpostitse kaikille perustutkintoa suorittaville ylioppilaskunnan jäsenille (n=4936). Suunnitteluvaiheessa ei perinteistä paperikyselyä edes vakavasti harkittu, sillä tietokoneen ja sähköpostin käytön oletettiin jo olevan opiskelijoille arkipäivää. Toisaalta myös vastausten käsittely on sähköisessä muodossa paperivastauksia vaivattomampaa.

Kyselyyn vastasi kolmen viikon aikana kaikkiaan 953 opiskelijaa, joten vastausprosentiksi muodostui 19 prosenttia. Lukumäärällisesti vastaajien määrä on hyvä, mutta alle viidennekseen jääneeseen vastausprosenttiin ei voi olla varauksettoman tyytyväinen. Syitä vastausprosentin alhaisuudelle lienee useita. Verrattain lyhyen vastausajan voi otaksua vähentäneen vastaajien lukumäärää. Tosin kolmen viikon vastausaikana ylivoimaisesti suurin määrä vastauksista saapui ensimmäisten kahden vuorokauden kuluessa kyselylomakkeen julkistamisesta. Toiseksi kyselyn pituus on saattanut vähentää vastauksia. Tiedossa ei nimittäin ole, kuinka moni on aloittanut kyselyyn vastaamisen, mutta on jättänyt sen kesken eikä siksi ole lomaketta lähettänyt. Kolmanneksi nykyisyydelle tyypillisessä sähköpostitulvassa saattavat tärkeätkin viestit hautautua muun viestitulvan alle. Erilaisia kyselyitä myös kiertää sähköpostitse nykyään sen verran, että sähköpostikyselyiden huomioarvo ei välttämättä ole paras mahdollinen. Lopulta on myös oletettava, että paperikyselyllä olisi saattanut olla sähköistä kyselyä parempi huomioarvo sen henkilökohtaisemman luonteen vuoksi, joten se olisi mahdollisesti tuottanut lisää vastauksia. Kaiken kaikkiaan vastaajien määrä on kuitenkin kohtuullinen, ja sen perusteella on yliopisto- ja tiedekuntatasollakin mahdollista tehdä yleistyksiä opiskelijoiden näkemyksistä.

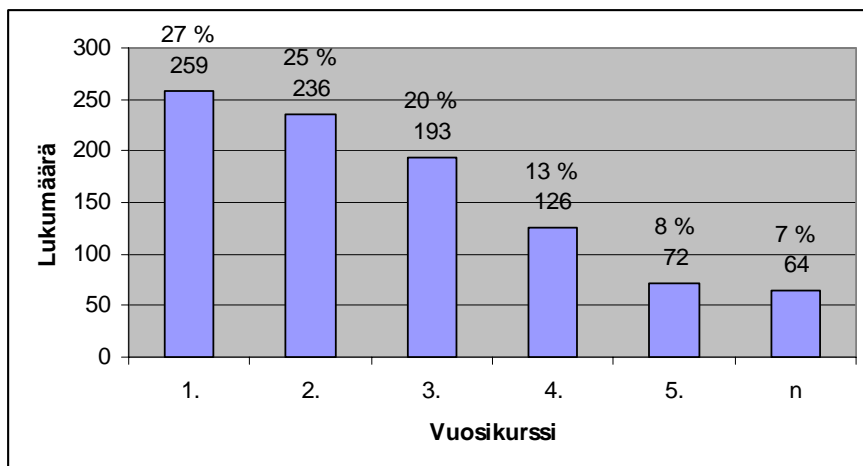
Kyselyyn vastanneista opiskelijoista 78 prosenttia oli naisia ja 22 prosenttia miehiä. Kuopion yliopiston opiskelijoista keväällä 2005 oli naisia noin 67 prosenttia, joten naisten osuus vastanneista oli perusopiskelijajakaumaan nähden jonkun verran painottunut. Myös tiedekunnittain tarkasteltaessa naisopiskelijat vastasivat miehiä aktiivisemmin. Ainut tiedekunta, jonka vastaajista suurempi osa (60 prosenttia) oli miehiä, oli informaatioteknologian ja kauppatieteiden tiedekunta, mutta tiedekunnan opiskelijoistakin 70 prosenttia on miehiä.

Vastaajien ikä vaihteli 18 ja 62 ikävuoden välillä. Vastaajien jakauma oli vinoutunut suhteessa perusopiskelijoiden ikäjakaumaan. Vastaajista 18–24-vuotiaita oli 56 prosenttia, kun kaikista opiskelijoista heidän määränsä oli keväällä 2005 38 prosenttia. Vastaavasti 25–29-vuotiaita oli vastaajista 18 prosenttia (kaikista opiskelijoista 26 prosenttia) ja yli 30-vuotiaita oli 26 prosenttia (kaikista opiskelijoista 36 prosenttia). Sähköistä kyselyä ei voi pitää ainakaan yksinomaisten syynä vastaajien vinoutuneeseen ikäjakaumaan, sillä esimerkiksi yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan terveystieteistä, joidenka opiskelijat tyypillisesti ovat ns. aikuisopiskelijoita, vastattiin erittäin aktiivisesti.

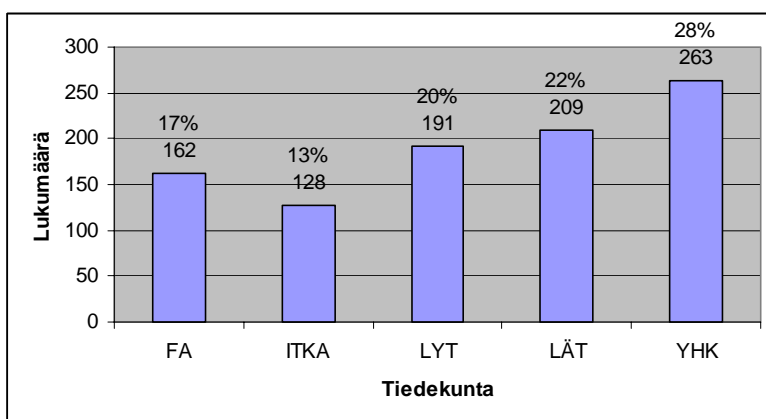
Kuvio 1. Vastaajat sukupuolen (N = 951) ja iän (N = 929) mukaan

Vastaajajoukko oli myös painottunut opintojensa alkuvaiheessa oleviin opiskelijoihin; ensimmäisen, toisen tai kolmannen vuosikurssin opiskelijoita oli vastaajista 72 prosenttia, kuudennen vuoden tai sitä vanhempia opiskelijoita ainoastaan 7 prosenttia.

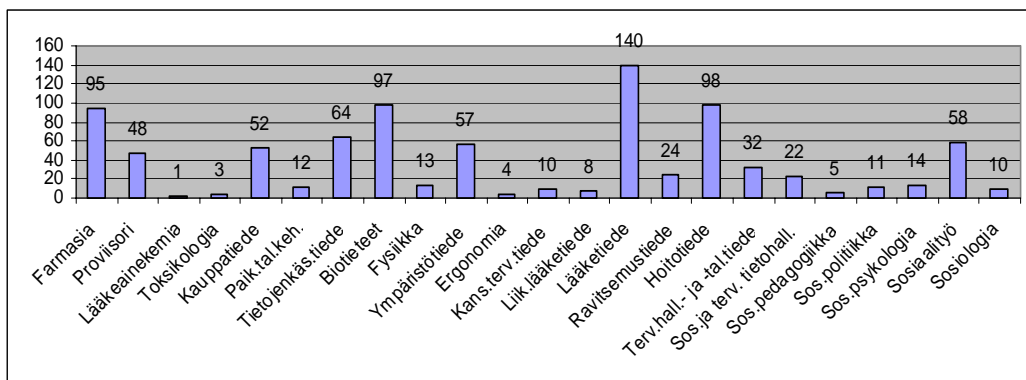
Kuvio 2. Vastajat opiskeluvuoden mukaan. N = 950

Keväällä 2005 farmaseuttisessa tiedekunnassa opiskeli 15 prosenttia, informaatioteknologian ja kauppatieteiden tiedekunnassa 20,5 prosenttia, luonnontieteiden ja ymäristötieteiden tiedekunnassa 19,5 prosenttia, lääketieteellisessä tiedekunnassa 22 prosenttia ja yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa 24 prosenttia kaikista yliopiston opiskelijoista. Perusjoukkoon nähden informaatioteknologian ja kauppatieteiden tiedekunnasta vastattiin kyselyyn selvästi laiskimmin, kun taas etenkin yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan opiskelijat vastasivat hyvin aktiivisesti.

Kuvio 3. Vastajat tiedekunnan mukaan. N = 953

Koulutusohjelmista eniten vastasivat lääketieteen opiskelijat. Runsaasti vastauksia tuli myös hoitotieteen, biotieteiden ja farmasian opiskelijoilta.

Kuvio 4. Vastaajat koulutusohjelman mukaan.
(Kuviossa puuttuvat muuntokoulutettavat)

Kyselylomake muotoiltiin keväällä 2005 ylioppilaskunnan koulutuspoliittisen sektorin toimesta. Arvokkaita kommentteja lomakkeesta esitti myös perusopetuksen kehittämisohjelmaa työstänyt työryhmä, jonka ehdotuksista suuri osa päättyi lopulliseen lomakkeeseen mukaan. Lopulliseen lomakkeeseen päättyi kaikkiaan 51 kysymystä, joista monivalintakysymyksiä oli 42 ja avoimia kysymyksiä 9. Monivalintakysymyksissä oli pääsääntöisesti viisiportainen Likert-asteikko (täysin samaa mieltä – jokseenkin samaa mieltä – en osaa sanoa – jokseenkin eri mieltä – täysin eri mieltä).

Kysymykset on jaoteltavissa viiteen luokkaan. **Taustakysymyksissä** kysyttiin vastaajan sukupuolta, vuosikurssia, syntymävuotta, tiedekuntaa ja koulutusohjelmaa. **Opetukseen liittyvissä kysymyksissä** selvitettiin muun muassa vastaajien näkemystä koulutusohjelmansa opetuksen ja opettajien yleisestä tasosta sekä kurssipalautteen keräämisestä. **Opintojakson suoritustapaan liittyviä kysymyksiä** olivat tenttimahdollisuuksia, tenttikysymyksiä ja erilaisia kurssien suoritustapoja koskevat kysymykset. **Opetussuunnittelua käsitteleviä kysymyksiä** olivat esimerkiksi kysymykset opintojaksojen työmäärästä, koulutusohjelman valinnaisuuden mahdollisuuksista, tutkintorakenteen tarkoituksenmukaisuudesta, opiskelijoiden mahdollisuudesta vaikuttaa opetussuunnitelmiin sekä työelämän huomioimisesta opintojen aikana. **Opintojen ohjausjärjestelmää käsittelevissä kysymyksissä** selvitettiin henkilökohtaisen opintosuunnitelman (hops) toimivuutta, työelämän huomioon ottamista opintojen ohjauksessa sekä ohjausta antavien tahojen ohjauksen saataavuutta.

Avokysymyksissä haettiin vastaajien mielipiteitä opinto-oppaiden kehittämiseen, syitä kurssille pääsyn eväämiseen, keinoja opetuksen laadun ja tenttijärjestelyjen parantamiseen, vaihtoehtoisten kurssin suoritustapojen toimivuutta, hops-käytänteiden kehittämistä, opintojen suunnittelua sekä opintojen ohjauksen parantamista. Eniten vastauksia kirjoitti ennakkoidusti opetuksen laatua koskeva kysymys.

Huolimatta pyrkimyksestä minimoida ongelmat kyselykaavakkeessa, joitakin ongelmakohtia nousi vastauksissa esille. Etenkin ohjausjärjestelmän toimivuutta kartoittavat kysymykset tuottivat erittäin paljon en osaa sanoa –vastauksia. Hämmästyttäen tämä herätti etenkin oppimiskeskuksen kohdalla, sillä sen palveluita käyttää päivittäin lähes tuhat opiskelijaa. Näin ollen voikin aiheellisesti kysyä miten en osaa sanoa – vastaus tulisi tulkita. Mahdollista on, että vastaajista suurin osa on käyttänyt esimerkiksi oppimiskeskuksen palveluita lähinnä sen tarjoaman infrastruktuurin eikä opinto-ohjauksen tai tilastollisen neuvonnan osalta. Lopulta raportissa päädyttiin esittämään ohjausta koskevat kysymykset siivottuna en osaa sanoa –vastauksista. Näin saadaan ohjausta antavien tahojen palvelusta niiden opiskelijoiden näkemys, jotka näitä tahoja ovat opintojensa aikana hyödyntäneet.

Myös kysymysten sijoittaminen näyttäisi ohjanneen. Esimerkiksi opetuksen laadun yleistä parantamista koskenut avokysymys oli sijoitettu verkko-opetusta koskevan monivalintakysymyksen jälkeen, mikä ohjasi lukuisia vastaajia vastaamaan kysymykseen ainoastaan verkko-opintojen näkökulmasta.

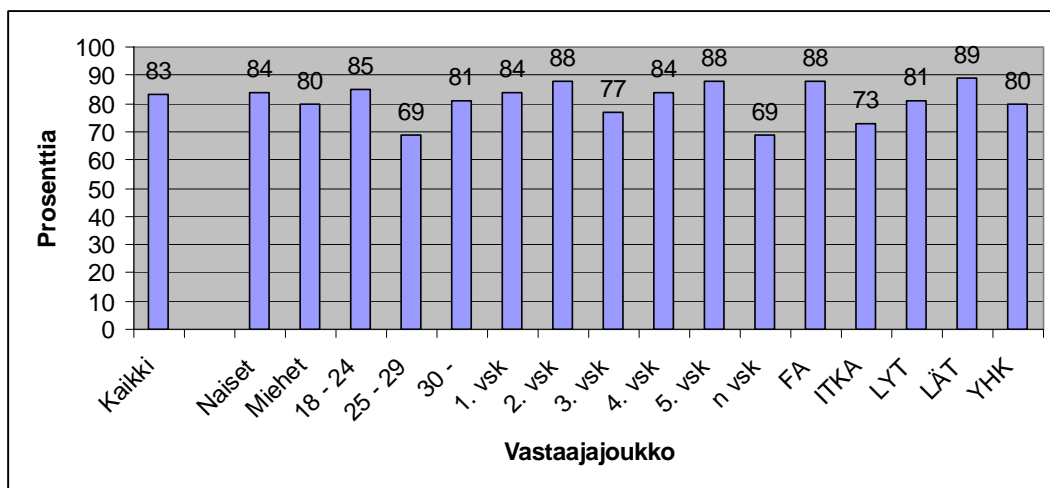
Useampiportainen arviointiasteikko olisi tietenkin tuottanut hienosyisempää tietoa kuin kyselyssä käytetty käytännössä neliportainen asteikko, joka lähinnä kertoo sen onko opiskelija tyytyväinen kysyttävään asiaan vai ei. Tätä ei kuitenkaan ole syytä pitää suurena puutteena, sillä selviytyksen tavoitteena oli nimenomaan epäkohtien paikantaminen, ei kouluarvosanojen antaminen. Raportoinnissa on päädytty pääsääntöisesti tätäkin karkeampaan jaotteluun: opiskelijoiden mielipide ilmaistaan joko tyytyväisyytenä tai tyytymättömyytenä kulloiseenkin asiaan. Tyytymättömyyden taso selviää varsin hyvin avovastauksista, joihin opiskelijoilla oli anonymiteetin suojissa varaa raivota haluamallaan tavalla. Tyytyväisten määrä taas näkyy esitettävistä kuvioista – perisuomalaiseen tapaan positiivista palautetta annettiin varsin vähän, vaikka lähes kaikissa kysymyksissä useimmat vastaajista olivatkin tyytyväisiä kysyttävään asiaan.

2 YLIOPISTON OPETUS: ARVOSTETTUA JA ARVOSTELTUA

2.1 Opetuksen laatu

Suurin osa yliopiston opetuksesta on edelleen perinteistä luento-opetusta ja sitä myös ylivoimaisesti suurin osa annetuista opetukseen liittyvistä vastauksista käsitteli. Verkko-opetuksesta annettiin yllättävänkin runsaasti palautetta ilmeisesti kahden verkko-opetusta käsitelleen monivalintakysymyksen siivittämänä. Seminaareja ja laboratoriotyöskentelyä koskevat kommentit olivat yksittäisiä ja kiittävää palautetta sisältäviä.

Opetus on Kuopion yliopistossa laadukasta. Tätä mieltä oli 83 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista perustutkinto-opiskelijoista. Eri taustamuuttujin tarkasteltuna tyytyväisyydessä ei ole erityisen suuria poikkeamia. Ikämuuttujalla tarkasteltuna 25–29-vuotiaat näyttäisivät suhtautuvan koulutusohjelmansa opetukseen kaikkein kriittisimmin, samoin vuosikurssittaisessa tarkastelussa kuudetta vuotta tai sitä kauemmin yliopistossa opiskelleet. Mielenkiintoinen on myös selvä notkahdus vuosikurssittaisessa tarkastelussa opintojen laskennallisessa keskiarvossa, kolmannella vuosikurssilla, olevien opiskelijoiden kohdalla. Tiedekunnittain tarkasteltuna informaatioteknologian ja kauppatieteiden tiedekunnassa opiskelijat näyttäisivät olevansa koulutusohjelmansa opetukseen muita jonkun verran kriittisempiä.

Kuvio 5. Opetus on koulutusohjelmassani laadukasta.

Avoimiin kysymyksiin annetuista vastauksista valtaosan kirvoitti nimenomaan kysymys opetuksen laadun kehittämisestä. Vastausten joukossa oli niitäkin, jotka kehuivat koulutusohjelmassaan annettavaa opetusta. ”Tyytyväisetkin” tosin yleensä esittivät parannusehdotuksia opetuksen laatuun.

Tyypillisimmin vastauksissa peräänkuulutettiin opettajien pedagogisten valmiuksien kehittämistä, intoa ja paneutumista opettamiseen sekä annetun kurssipalautteen hyödyntämistä vastaisessa opetuksessa. Toistuvasti vastauksissa myös nousi esiin toive, että luennot olisivat muutakin kuin luennoitsijan monotonista yksinpuhelua; se kun harvoin on paras tapa asioiden oppimista ajatellen.

Luennoitsijat uudestaan koulutukseen. Kahden tunnin monologit ovat puuduttavia. Opetuksessa voisi ajatella johtajan (lue opettajan) kulmaki-
viin: Älylliseen stimulointiin ja inspiroivaan tapaan motivoida.
-farmaseuttiopiskelija

Opettajilla on ollut yliopistossa hyvät mahdollisuudet kehittää omia opetustaitojaan jo pitkään, sillä oppimiskeskus on 1990-luvun lopulta alkaen järjestänyt yliopistopedagogista koulutusta. Opettajat voivat suorittaa opintoja yksittäisistä kursseista aina 40 opintoviikon opintokokonaisuuteen saakka. Laadukkaan opetuksen kannalta opettajien pedagoginen koulutus on tietysti suotavaa. Tilanne on kuitenkin helposti se, että koulutukseen hakeutuvat ensisijaisesti ne, joilla ei opiskelijoiden silmissä välttämättä edes olisi tarvetta lisäkoulutukselle. Sen sijaan taas heikkoina pidetyt luennoitsijat, jotka eivät ole motivoituneita omien opetustaitojensa kehittämiseen, eivät välttämättä pedagogista koulutusta hanki.

Hyvään opetustaitoon nostettiin myös taito tuottaa luentomateriaalia. Tämä on korostunutta aloilla, joilla tieto on erityisen nopeasti muuttuvaa ja kirjastossa ei riittävästi materiaalia ole saatavilla.

Esim. kurssimateriaalin tuottamisessa on huomattavia puutteita. On uskomatonta lähteä siitä oletuksesta, että opiskelija ostaisi jokaiselle opintojaksolle kirjan. Kirjastossa alan kirjoja on varsin suppeasti, ja kirjojen hinnat ovat aivan liian korkeita, jotta niihin olisi opiskelijalla varaa. Luentomateriaaliin tulisi tuottaa enemmän sisältöä.
-biotieteiden opiskelija

Opetuksen laadussa on suuri merkitys sillä, kuinka hyvin luennoitsija pystyy kuulijansa motivoimaan. Pahimmillaan luennoitsijan sanoilla voi olla täysin päinvastainen merkitys:

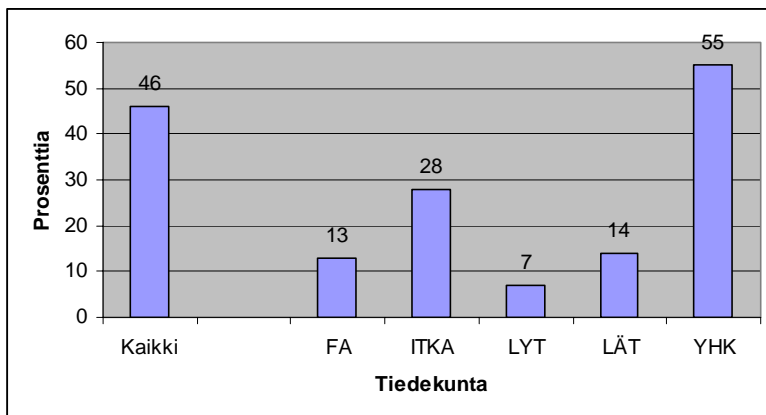
Se vasta oli kamalaa kuultavaa, kun X.X. mainitsi (...) ensimmäisellä luen-
nolla, että luentomoniste sisältää paljon vanhentunutta tietoa hänen
opiskeluajoiltaan, koska hän ei ole jaksanut perehtyä uuteen ja jatkuvasti
muutuvaan tietoon. Mielestäni lehtorin ja professorin ammattitaitoon ja
ammattikuvan ylläpitoon kuuluu uuden tiedon opiskelu sekä tiedon välit-
täminen opiskelijoille. Kieltämättä motivaationi tuon kurssin suhteen kari-
si, enkä sitten käynyt kurssin luennoilla ensimmäistä luentoa lukuunotta-
matta kertaakaan.

-proviisoriopiskelija

Kuten monissa muissakin räikeimmissä epäkohdissa, yllä mainittukin
saattaa olla yksittäistapaus. Opetushenkilökunnan olisi kuitenkin ensiar-
voisen tärkeää käsittää tuollaisten lausumien merkitys. Ne paitsi naker-
tavat tehokkaasti opiskelijan opiskelumotivaatiota, voi niillä hyvinkin olla
vaikutuksensa pitkällä aikavälillä koko tieteenalasta ja laajemminkin yli-
opiston opetuksesta muotoutuvaan kuvaan. Opiskelijoidenkin kokemuk-
sista helposti välittyvät ulospäin juuri ne huonoimmat.

2.2 Verkko-opetus

Verkko-opintoja suoritetaan vielä toistaiseksi kohtuullisen vähän, sillä
vastaajista alle puolet oli suorittanut kursseja osittain tai kokonaan ver-
kossa. Ylivoimaisesti eniten verkkokursseja olivat suorittaneet yhteis-
kuntatieteiden opiskelijat ja heistä etenkin terveystieteilijät.

Kuvio 6. Verkko-opintoja suorittaneet.

Verkko-opiskelun hyvinä puolina nähtiin sen mukanaan tuoma valinnan-
varan lisääntyminen sekä sen avaamat konkreettiset mahdollisuudet
etäopiskeluun. Vastaajista suurin osa oli suorittamiinsa verkkokursseihin
tyytyväisiä. Kehitettävää nähtiin kuitenkin olevan opettajien verkkopeda-
gogisissa taidoissa. Erityisesti riittävän, yksiselitteisen ohjeistuksen (se-
kä tekninen että sisällöllinen) tarve sekä ajankäytön suunnittelu nousivat

vastauksista esiin. Ohjeistuksen yksiselitteisyys ja ohjaajan tavoitettavuus ovatkin verkkokurssien kohdalla ehdottoman tärkeitä, koska tehtävänkuvan tai suoritustavan jäädessä epäselväksi saattaa koko kurssin suorittaminen vaikeutua ratkaisevasti.

2.3 Kurssipalautte

Suomen ylioppilaskuntien liiton valtakunnallisessa Opiskelijan yliopisto 2005 –julkaisussa Kuopion yliopisto menestyi opiskelijapalautteen hyödyntämisessä heikosti. Asia on tulevia vertailuja silmällä pitäen kuitenkin erittäin helposti muutettavissa. Se vaatii kerättävän kurssipalautteen hyödyntämistä siten, että opiskelijat konkreettisesti näkevät palautteen tulevan käsitellyksi, ja että palautteen antaminen todella johtaa laadukkaampaan opetukseen.

Kyselyn perusteella suurimmassa osassa Kuopion yliopiston koulutusohjelmista kurssipalautetta jo kerätään varsin aktiivisesti ja opiskelijat sitä myös mielellään antavat. Näyttäisi siltä, että yleensä opiskelijat myös kokevat kurssipalautteen antamisesta olevan hyötyä opetuksen kehittämisessä. Tulos on sitä taustaa vasten mielenkiintoinen, että kurssipalautteen käsittelyprosessi näkyy tällä hetkellä opiskelijoille erittäin heikosti. Annetut palautteet eivät nimittäin yleensä ole julkisia eikä niitä käydä opiskelijoiden kanssa lävitse. Viime kädessä opiskelijoilla ei aina edes ole varmuutta, luetaanko annettua palautetta ylipäänsä lainkaan. Jo Kainulaisen ja Ruipon yli kymmenen vuotta sitten tekemässä tutkimuksessa törmättiin samaan ongelmaan; opiskelijat eivät tarpeeksi näe, kuinka heidän antamaansa palautetta hyödynnetään. Tämäkään selvitys ei tuo hyödyntämisen tasoista tai tavoista selkoa. Sen sijaan hyvin monissa vastauksissa kaivattiin kurssipalautteen kattavampaa hyödyntämistä.

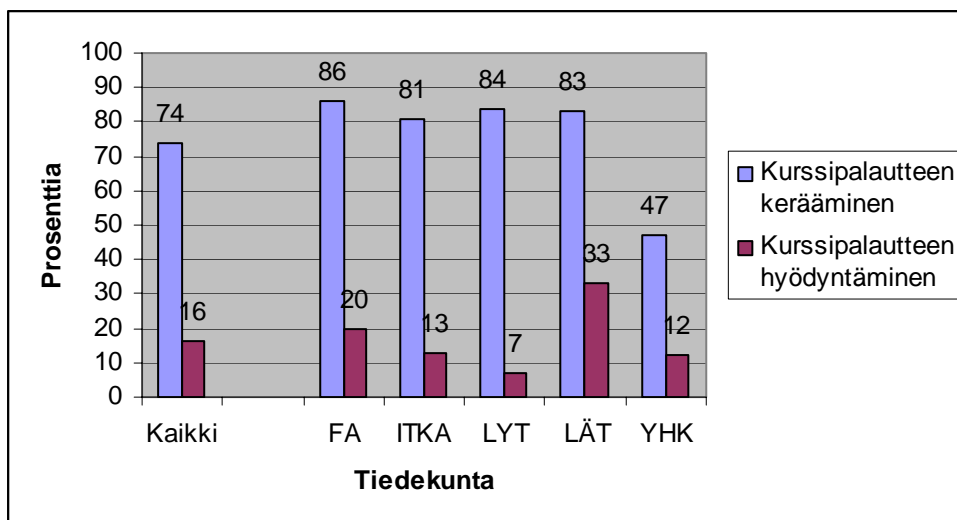
Yleisesti ottaen opiskelijoiden antaman palautetiedon hyödyntäminen opetuksen suunnittelussa voisi parantaa opetuksen laatua. Useimmiten kuitenkin tuntuu siltä, ettei palautteita välttämättä oteta kovin vakavasti.
-paikallistalouksien kehittämisen opiskelija

Kursseilla jaettua palautetta pitäisi käsitellä enemmän myös opiskelijoiden kanssa. Tämä motivoisi ehkä opiskelijoita vastaamaan palautekyselyihin enemmän. Ainakin kaikki näkisivät että sillä on käytännössä merkitystä. *-biotieteiden opiskelija*

palautteesta jne ei ole mitään hyötyä, kun siihen pääsääntöisesti suhtaudutaan ajatuksella: ette te mitään osaa ettekä tiedä, näin on aina ennenkin tehty. *-lääketieteen opiskelija*

Yliopiston hallintojohtosäännössä on määritelty, että koulutussuunnittelutoimikuntien tehtävänä on koulutuksen jatkuva arviointi saadun palautteen pohjalta. Viime aikojen keskustelussa on esitetty, että koulutussuunnittelutoimikunnat käsittelevät säännöllisesti myös kursseilla annettua palautetta. Ajatus on kannatettava, mutta se ei todennäköisesti vielä takaa sitä, että niin sanotuille ”riviopiskelijoille” kurssipalautteen hyödyntäminen aidosti millään tavalla näkyisi. Tämä johtuu siitä, että kohtuullisen harvat opiskelijat ovat millään tavalla yliopiston hallinto- tai opetuksen kehittämistyöskentelyssä mukana. Läpinäkyvyyden kannalta olisikin hyvä, että annetuista palautteista tehtäisiin jonkunlainen koonti kaikkien nähtäväksi. Toinen käyttökelpoinen vaihtoehto voisi olla, että säännöllisin väliajoin, esimerkiksi kerran lukukaudessa, pidettäisiin kurssipalautteen palautetilaisuus, jossa opettajat kertoisivat annetusta kurssipalautteesta. Samassa yhteydessä opiskelijat voisivat kertoa vielä suullisesti näkemyksiään pidetyistä kursseista. Joissain tiedekunnissa tai koulutusohjelmissa järjestetään jo tällä hetkellä säännöllisin väliajoin opetuksen päivä, jonka aikana muun muassa käsitellään kursseilta annettua palautetta tulevien vuosien opetuksen kehittämiseksi. Tämänkaltaisten käytänteiden olisi hyvä ulottua tulevaisuudessa kaikkiin tiedekuntiin.

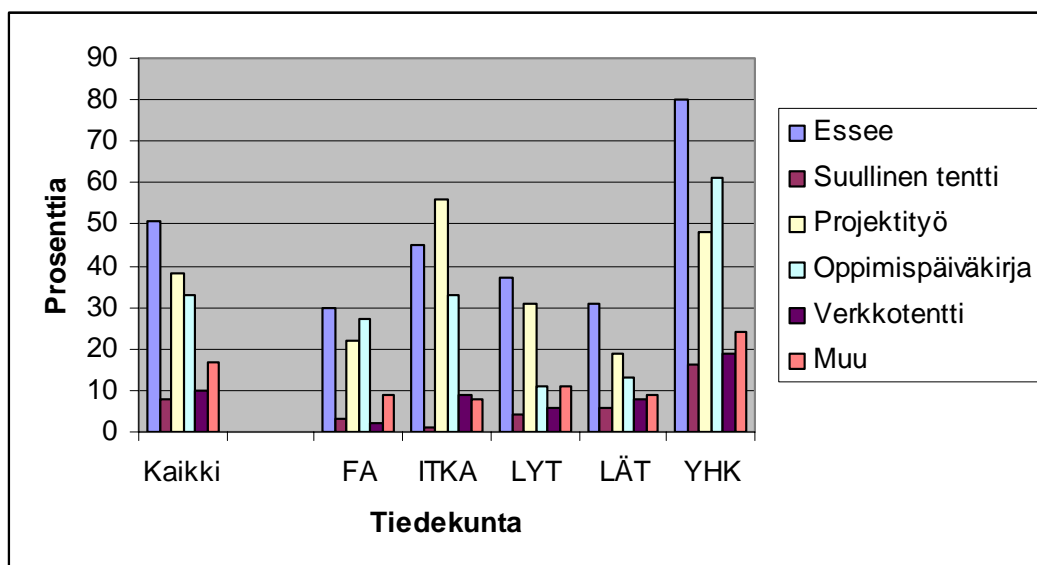
Kuviossa 7 on kuvattu kurssipalautteen keräämisen sekä opiskelijoille konkreettisesti näkyvän kurssipalautteen hyödyntämisen välistä erittäin suurta eroa. Kurssipalautteen hyödyntämisellä tarkoitetaan kuviossa sitä, kuinka suuri osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista on tietoinen siitä, että kurssipalautte on käsitelty palautetilaisuudessa tai että se on ollut jollain muulla tavoin kaikkien nähtävillä. Näin tiukasti määriteltynä kurssipalautetta ei hyödynnetä erityisen hyvin missään tiedekunnassa. Kurssipalautteen kerääminen on sen sijaan yhteiskuntatieteellistä tiedekuntaa lukuun ottamatta erittäin yleistä. Toisin sanoen mahdollisuudet kurssipalautteen hyödyntämiseen – nimenomaan niin, että se näyttäytyy myös opiskelijoille – ovat jo olemassa.

Kuvio 7. Kurssipalautteen kerääminen ja hyödyntäminen.

2.4 Opintojaksojen suorittaminen

Yliopistossa suoritetaan kursseja hyvin moninaisilla tavoilla. Luentoker-
tausten ja kirjatenttien ohella kursseja voi suorittaa ainakin esseillä,
suullisilla tenteillä, projektitoilla, oppimispäiväkirjoilla, verkkotenteillä ja
avoimilla tenteillä. Näistä essee, oppimispäiväkirja ja projektityö ovat
tällä hetkellä tenttien ohella yleisimpiä kurssien suoritusmuotoja.

Kuvio 8. Vaihtoehdoisilla suoritusmuotoilla opintojaksoja suorittaneet.

Monet vastaajista olivat sitä mieltä, että tentti ei aina ole oppimisen kannalta paras kurssin suoritusmuoto. Muut suoritustavat tuovat myös tervetullutta vaihtelua toisinaan puuduttavalle luento+tentti-suorittamiselle. Opintojen sujuvuuden ja oppimisen kannalta olisi hyödyllistä, että kurseja voisi suorittaa nykyistä joustavammin kullekin opiskelijalle parhaiten soveltuvalla tavalla. Näin ei kuitenkaan yleensä ole. Mikä tahansa kurssin suoritusmuoto on yksinomaisena huono, vaihtelevuus parantaa motivaatiota ja jopa oppimista.

kuten sanoin lääkis on akateeminen ammattikoulu, jonka bresneviläinen jäykkyys estää lähes täysin muut suoritustavat.

-lääketieteen opiskelija

Lähtökohtaisesti kaikki suoritustavat ovat pidettyjä oppimisen kannalta, toisaalta kaikille suoritusmuodoille löytyy myös kritisoijansa. Kokonaisuudessaan laadukkaan oppimisen kannalta esseet ja erilaiset projektityöt nousivat myönteisessä mielessä selvästi yli muiden. Näissä opiskelija pääsee tutustumaan syvemmin johonkin kohteeseen, toisaalta usein suppeammin kuin kirjatenttinä suoritettavalla kurssilla. Esseitä pidettiin useissa vastauksissa hyödyllisinä myös siksi, että siinä harjaantuu tieteelliseen kirjoittamiseen, mikä on viimeistään edessä kandidaatintutkielmaa tai gradua tehtäessä.

Olen suorittanut esseellä yhden kurssin. Kirjoittaminen ei osoittautunut "liian helpoksi" tavaksi saada opintoviikkoja. Esseen kirjoittaminen laukaisi toivotun prosessin: mielenkiinto aiheeseen syvenee ja laajenee edelleen. Kirjallisuuden esittämät esimerkit ovat konkretisoituneet, mikä on henkilökohtainen tavoitteeni oppimisessa yleensäkin. Suoritusmuoto on/olisi varteenotettava suoritusmuoto pääaineessani useammallakin kurssilla.

-kauppatieteiden opiskelija

Esseen tai projektityön tekeminen on prosessi, jossa oppiminen tapahtuu varmasti tehokkaammin kuin tenttiin lukiessa. Motivaatio esim. tiedon hakuun on huomattavasti parempi. Mielestäni tentin tulisi olla toissijainen suoritusmuoto, sillä oppiminen on tuolloin varsin kapea-alaista.

-biotieteiden opiskelija

Essee on minusta hyvä korvike kirjalliselle tentille. (...) Projektityö on hyvä menetelmä myös. Oppimispäiväkirjan avulla omaa oppimista tulee pohdittua ja jäsennettyä aivan eri tavalla kuin tentissä. Näistä yhteenvedona, kirjallinen tentti on itseasiassa oppimisen kannalta ehkä huonoin suoritusmuoto, mutta toisaalta se on kaikkein helpoin järjestää.

-proviisorio opiskelija

Oppimispäiväkirja sai kriittisimmän vastaanoton vaihtoehtoisista suoritusmuodoista – monilla näyttäisi olevan vaikeuksia asennoitua oppimis-

päiväkirjan täydentämiseen vakavasti– vaikka toki silläkin kannattajansa on, kuten ylläolevasta lainauksesta ilmenee. Suullisia kuulusteluja kiiteltiin paljonkin suullisen argumentaation kehittymisen kannalta, mutta toisaalta se sai ymmärrystä, ettei suullisia kuulusteluja voi resurssien vuoksi etenkään suurilla kursseilla juurikaan toteuttaa. Edellä mainittujen lisäksi muita esiin nousseita vaihtoehtoisia suoritusmuotoja olivat esimerkiksi erilaiset avoimet tentit, työselostukset, kotitentit ja esitelmät.

2.5 Tenttiminen

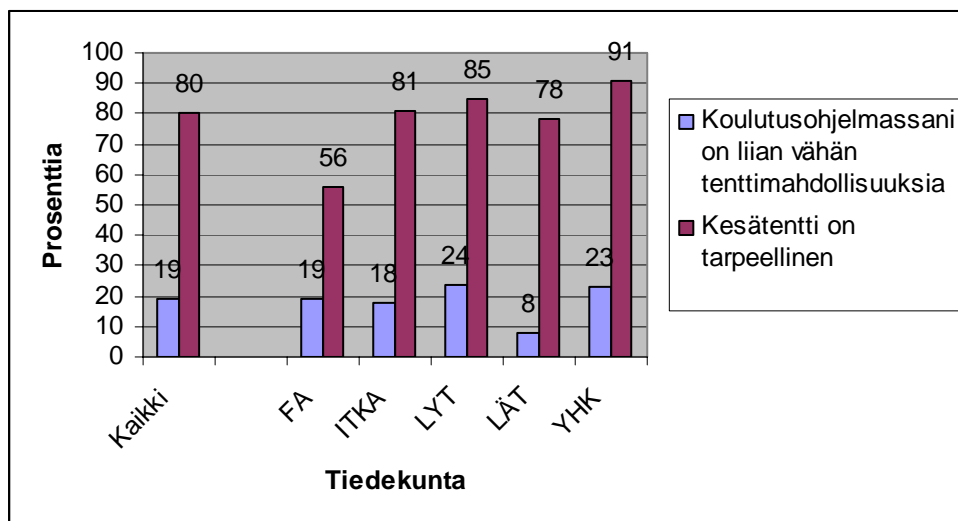
Kuvio 9 osoittaa sekä tenttimahdollisuuksia yleisesti liian vähäisinä pitäneiden opiskelijoiden määrän että kesätenttiä tarpeellisina pitäneiden määrän. Tenttimahdollisuuksia kartoittaneeseen kysymykseen jäi yksi kyselykaavakkeen epätarkkuuksista: se sisältää terminä niin luentoihin liittyvät tentit uusintoihin kuin yleiset tenttipäivätkin. Yliopiston opintosuoritusten arviointiohjesäännön mukaan kutakin opintojaksoa tulee voida tenttiä varsinaisen kuulustelun lisäksi vähintään kahdessa uusinnassa. Tähän määritelmään opiskelijat näyttäisivät olevan suurimmalti olevan tyytyväisiä, sillä tenttimahdollisuuksien parantamisessa kartoittaneessa avoimessa kysymyksessä ei luentokertausten määrän lisäämistä esitetty kuin satunnaisesti. Sen sijaan yleisistä tenttipäivistä tuntuisi olevan avoimien vastausten perusteella liki krooninen pula, vaikka se ei kuviosta suoraan siltä näytäkään.

Tenttimahdollisuuksia kaiken kaikkiaan liian vähäisenä piti viidennes kaikista vastaajista. Yleisten tenttipäivien vähäisyys korostuu usein sen vuoksi, että monet laitokset järjestävät arviointiohjesäännön velvoittamia uusintamahdollisuuksia yleisissä kuulusteluissa, jolloin opiskelijoiden mahdollisuus käyttää yleiset tenttipäivät kirjallisuuden tenttimiseen hankaloituvat huomattavasti. Suuria käytännön ongelmia näyttäisi löytyvän myös laitosten sisäisestä tenttikoordinoinnista. Useissa vastauksissa tuotiin näet esiin ongelma, että saman vuosikurssin pakollisten kurssien tenttejä ja uusintatenttejä saatetaan järjestää samanaikaisesti. Tällöin tenttimismahdollisuudet käytännössä hupenevat entisestään.

Kauppatieteiden laitoksella on käsittämätön tapa järjestää jopa KUUSI tenttiä yhtäaikaan. No monen tentin yhtäaikainen järjestäminen ei sinänsä ole ennen kuulumatonta, MUTTA kun minulla ja kymmenillä muilla opiskelijoilla on ollut vaikkapa kolme noista kursseista yhtäaikaan, jotka sitten pitäisi tenttiä samalla kellon lyömällä. Tällainen käytäntö kuormittaa ja stressaannuttaa. Nytkin joudun olo suhteiden pakosta menemään ekaa kertaa kurssin tenttiin, joka on jo siis 2.usinta. Nyt jos en pääse ekalla kerralla sitä läpi, saanko mahdollisuuden lisä uusintaan, vai onko minun mentävä ensi vuonna samalle kurssille? Uusinta kertoja tulisi järjestää jos

opiskelija sitä pyytää, jos kerran tenttejä on pakko järjestää niin monta päällekkäin.

-kauppatieteiden opiskelija

Kuvio 9. Tenttimahdollisuudet

Selvästi tyytyväisimpiä tenttifrekvenssiin näyttäisivät olevan lääketieteellisen tiedekunnan opiskelijat; tiedekunnan opiskelijoista alle kymmenen prosenttia näki tenttimahdollisuuksissa moitteen sijaa. Muiden tiedekuntien kohdalla vastaava määrä vaihteli viidenneksen ja neljänneksen välillä opiskelijoista.

Monet vastaajat vertasivat yliopiston tenttimismahdollisuuksien määrää muiden yliopistojen tenttimääriin ja pitivät Kuopion yliopiston tarjontaa aivan liian vähäisenä. Riippumatta kunkin tiedekunnan nykyisestä yleisten tenttipäivien tarjonnasta, niitä toivottiin systemaattisesti lisää. Niinpä sekä yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan yhtä tenttipäivää kuukaudessa pidettiin yhtä lailla liian vähäisenä kuin vanhan biokemian koulutusohjelman yhtä mahdollisuutta lukukaudessa.

Tenttipäiviä voisi olla ainakin kaksi kuussa, sillä yksi yleinen tenttipäivä on liian vähän. Usein haluaisi tenttiä montakin eri ainetta kuussa mutta yhteen tenttiin on hankala lukea montaa eri ainetta, kaksi ainetta sentään voi lukea niin että pääsee niistä myös läpi.

-sosiaalityön opiskelija

Yleisiä tenttejä (=tenttipäiviä) tulisi olla enemmän; jos syksyn ainoa tai kevään ainoa yleinen tenttipäivä ei käy(ovat lähes aina jostain syystä sen hetkisten kurssien tenttisumassa -ei ole välttämättä mahdollista lukea moneen tenttiin yhtäaikaan), jäi taas tentti yli puoleksi vuodeksi tekemättä. Kesä tenttejä pitäisi olla enemmän (1 tentti / kesä-kk), jotta niillä opiskeli-

joilla, joilla eivät ole saaneet kesäksi töitä, olisi mahdollisuus muiden tulojen puuttuessa edes opintotukeen opintosuoritusten kertymisen kautta. Kaikissa muissa Suomen yliopistoissa on mahdollisuus opiskella myös kesällä, paitsi täällä Kuopiossa! Ja kuitenkin myös kuopiolaisten opiskelijoidenkin täytyy syödä ja maksaa vuokra kesälläkin...

-biotieteiden opiskelija

Kesän ajalle monta tenttipäivää! Monilla opiskelijoilla ei ole mahdollisuutta saada kesäksi työpaikkaa ja opintotukeakaan ei saa jos kesällä ei suorita opintoja. Jos yliopisto ei kerta järjestä kesällä kursseja (niin kuin monissa muissa yliopistoissa) tai ei ainakaan oman alan kursseja vaan pitsinnypläystä ja ilmaisutaitoa, järjestäisivät edes tenttimahdollisuuksia! Muutama tenttipäivä ei varmasti maksa paljon yliopistolle! Mitäs sitten kun ei saa kesätöitä ja opintotukeakaan ei tule??

-ympäristötieteiden opiskelija

Jälkimmäiset lainaukset ovat hyviä esimerkkejä siitä kautta linjan olevasta näkemyksestä, että kesätentti on ehdottoman tarpeellinen. Nykyistä yhtä kesätenttimahdollisuutta varsin monet vastaajista pitivät auttamattomasti liian vähäisenä juuri opintotukeen riittävän opintosuoritusmäärän kerryttämiseksi. Kesätenttien määrään piti osa opiskelijoista liian vähäisenä jo opiskelijapalvelujen tilaa selvittäneen työryhmän loppuraportissa vuonna 1997.

Tenttimiskäytänteiden kehittämiseksi nostettiin muutamissa vastauksissa esiin sähköinen tentti. Suurin osa nykyopiskelijan tuottamasta tekstistä syntyy koneella, ja se mahdollistaisi huikean paljon nopeamman ja jäsennellymmän tentteihin vastaamisen kuin perinteinen tapa. Laajassa mittakaavassa sähköinen tenttiminen ei liene ihan nopeasti näköpiirissä, mutta sen sijaan kohtuullisen pienin kustannuspanostuksin rakennettavissa olevan niin sanotun tenttiakvaarion kautta voitaisiin sähköistä tenttiä testata Kuopion yliopistossakin. Tenttiakvaarioitahan on muutamissa yliopistoissa ollut jo parin vuoden ajan käytössä ja kokemukset ovat olleet kannustavia.

Vähäinen kurssikirjojen määrä sai kyselyssä jonkun verran kritiikkiä. Tenttimistä hankaloittavat puutteet kurssikirjamateriaalissa korostuvat etenkin silloin, kun samaan opintojaksoon tulee lukea monta kirjaa. Usein kirjojen saaminen lainaan osoittautuu opiskelijalle mahdottomaksi tehtäväksi, ja opinnot viivästyvät tästä syystä.

Peräti 30 prosenttia vastaajista ei katso hyvän tenttiarvosanan ja laadukkaan oppimisen korreloivan keskenään. Kritiikkiä saivat etenkin monivalintatentit, joissa menestymisen koetaan edellyttävän enemmän tuu-

ria kuin osaamista. Tenttien sisältöön liittyen yleinen toive oli, että tenteissä keskityttäisiin detaljitiedon sijasta laajoihin kokonaisuuksiin.

Tentissä oikein/väärin väittämät eivät mittaa osaamista ollenkaan, joten pois sellaiset tentit! EHDOTTOMASTI!!!!!! Ja vielä kun veikkaat, saatat olla pahasti miinuksilla, tai HYVÄLLÄ TUURILLA tentti menee läpi! Onko tuuripeli opiskelua? Entä nippelitiedon pänttäminen? Vaikka minä tässä kirjoitan omia parannusehdotelmia, niin mahtaako näistä olla hyötyä?

-biotieteiden opiskelija

Lääketieteessä on usein hyvinkin nippelitietoon perustuvia kysymyksiä, mikä sinällään on varmaan ok. Varsinkaan monivalintakysymyksistä ei tule KOSKAAN oppimisen elämystä. Mieluummin kirjoittaa esseitä, kun arvailee rastia ruutuun.

-lääketieteen opiskelija

Tenteillä pitäisi olla vaihtoehtoisia suoritusmuotoja. Tenteissä ei saisi kysyä ulkoa opeteltavia pikkuasioita, vaan aiheelle olennaisia kokonaisuuksia. Monivalintakysymyksistä voisi luopua kokonaan.

-proviisoriopiskelija

Monet opiskelijat korostivat vastauksissaan, että myös tentti on oppimistilaisuus. Siksi tentin jälkeen tulisi systemaattisesti järjestää palautetilaisuus tai laittaa mallivastaukset opiskelijoiden nähtäville. Joillain aloillaahan voi olla suorastaan hengenvaarallista mikäli opiskelijalle jää asioista väärä käsitys.

Vastaaajien mukaan yliopiston opintasuoritusten arviointiohjesäännössä mainittuja korjausaikoja ei aina noudateta. Jopa tapauksia pariin kuukauteen venyneistä tarkastusajoista tuli kyselyssä ilmi. Samoin jokunen opiskelija kertoi kohtuuttoman pitkäksi venyneestä gradun tarkastusajasta. Kyselyn tekohetkellä gradun enimmäistarkastusaikaa ei ollut yliopiston tasolla määritelty, mutta lukuvuoden 2005/06 alusta alkaen enimmäisajaksi on määritelty yksi kuukausi.

Graduohjaus on olematonta. Sitä tulisi todellakin tehostaa - säännöllisiä gradupalavereja ohjaajan ja seminaareja muiden graduryhmäläisten kanssa. Gradun tarkastamisen ei pitäisi ikinä venyä yli kolmeen kuukauteen puhumattakaan yli puolesta vuodesta!

-lääkeainekemian opiskelija

Arviointiohjesäännön vastaisesti myös uusintatentit ovat olleet vaikeusasteeltaan joidenkin opiskelijoiden mielestä selvästikin varsinaista tentti vaativampia.

Enemmän valintoja tenttipäiviin, esim. varsinainen tentti (ei uusintatentti) voitaisiin järjestää kahtena päivänä, jolloin jos toinen päivämäärä ei käy

niin toinen päivämäärä kävisi. Näin tentit olisivat vaativuustasoltaan samanlaisia, eikä niin kuin nyt, eli uusintatentti varsinaista tenttiä huom. vaikeampi.

-biotieteiden opiskelija

Tentteihin ilmoittautumisen osalta opiskelijat toivovat mahdollisimman yhtenäisiä käytäntöjä eri laitosten ja tiedekuntien välillä. Kaksi yleistä linjaa tentti-ilmoittautumisista nousee esiin: luentokertauksiin (uusintoi-
neen) ilmoittautumista pidetään tarpeettomana ja yleisiin tenttipäiviin ilmoittautumisen tulisi olla aina mahdollista sähköisesti Wossikassa.

2.6 Opetussuunnitelmat

Yliopistoissa opiskelijoilla on rakenteellisesti erinomaiset vaikutusmahdollisuudet yliopiston päätöksentekoon kaikilla tasoilla. Kuopion yliopistossa tämä tarkoittaa osallistumista hallintoelinten työskentelyyn koulutussuunnittelutoimikunnista aina yliopiston johtoryhmään ja hallitukseen saakka. Kyselyn kannalta oleellinen on kysymys, kuinka hyvin opiskelijat voivat vaikuttaa koulutuksen suunnitteluun. Teoriassa tämä on taattu erinomaisesti, sillä yliopiston hallintojohtosäännön mukaan koulutussuunnittelutoimikuntien jäsenistä vähintään puolet on oltava opiskelijoita. Lisäksi opiskelijat voivat antaa kurssipalautetta, joka ideaalilanteessa johtaa muutoksiin opetussuunnitelmatasolle saakka.

Kyselyn perusteella näyttäisi siltä, että rakenteellisestikin turvatut opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet eivät yleisesti opiskelijoiden tiedossa ole. Lähes puolet kyselyyn vastanneista opiskelijoista ei nimittäin osannut sanoa, voivatko opiskelijat opetussuunnitelmiin vaikuttaa. Niistä opiskelijoista, jotka asiaan jotain osasivat sanoa, oli suurempi osa sitä mieltä, että opiskelijat eivät suunnitelmiin voi vaikuttaa. Lopulta opiskelijan vaikutusmahdollisuuksiin uskovien opiskelijoiden osuus jäi alle neljännekseen kaikista vastaajista.

Suurimmaksi yksittäiseksi epäkohdaksi opetussuunnitelmissa nousi työelämäyhteyksien riittämättömyys. Työelämän huomioiminen koulutuksessa käsitellään kokonaisuudessaan kolmannessa luvussa, sillä opetussuunnitelmien työelämäyhteyksien ohella myöskään opintojen ohjauksessa ei opiskelijoiden mielestä työelämän vaatimuksia riittävän hyvin huomioida (Kuvio 13, sivu 35).

Yliopistoissa on siirrytty uuteen kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen 1.8.2005 alkaen. Tutkintorakenneuudistusta valmisteltaessa koulututusohjelmissa toteutettiin opintojaksojen ydinainesanalyysit ja kuormitta-

vuuslaskelmat. Tällä tavoin pyrittiin vuosien varrella kuormittuneista opintojaksoista karsimaan ylimääräinen aines pois. Tämän työn tulokset eivät vielä tähän kyselyyn ehtineet vaikuttaa.

Opetussuunnitelmatyössä näyttäisi kuormittavuuden ja korvaavuuden välillä olevan edelleen tekemistä. Etenkin tämä näyttäytyy eri kurssien välillä, sillä tehdyn työn ja korvaavuuden välillä saattaa olla huomattava ero. Yleisellä tasolla kurssit koki korvaavuuteensa nähden liian laajoiksi viidenes kaikista vastaajista, kun taas liian suppeina kursseja piti viisi prosenttia vastaajista (Kuvio 10).

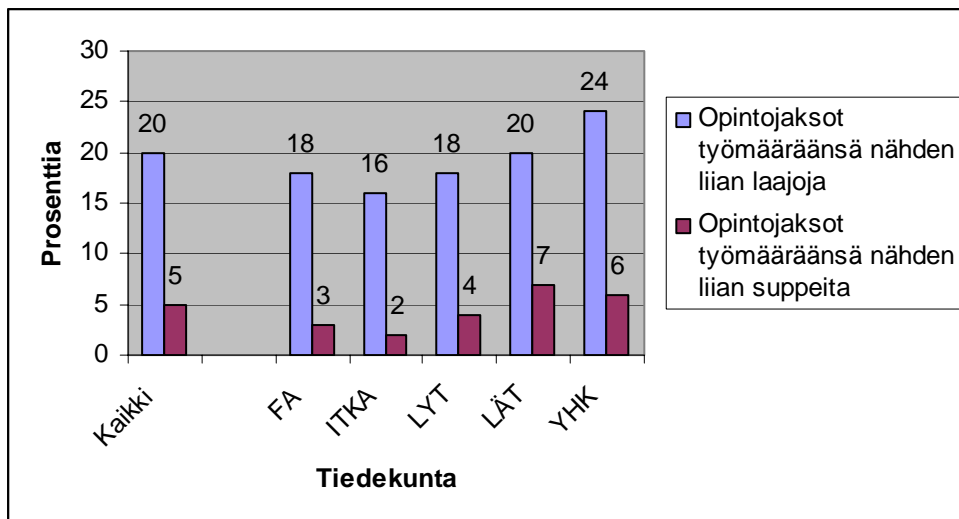
opintokokonaisuudet ovat kuitenkin suht. laajoja ja kursseilla voi olla erittäin laajoja kirjallisia töitä päällekkäin monta. Suhteellisuuden taju puuttuu monesti!

-terveystieteiden opettaja -opiskelija

Työmäärä on nykyisin uskomaton verrattuna kursseista saataviin opinto-
viikkoihin. Erittäin vaativia kursseja järjestetään yhtäaikaan, jolloin kumula-
tiivinen vaikutus heikentää huomattavasti oppimista. Päivät menevät pa-
kollisissa harjoituksissa ja luennoilla, ja sitten pitäisi vapaa-ajalla valmis-
tautua seuraavan päivän opintoihin ja lukea tentteihinkin. Hiljaista oppi-
mista ei pääse tapahtumaan ja vapaa-ajan puute heikentää oppimista. Edellämäinnittu ei näy pyydetyssä kurssipalautteessa, koska niissä kysy-
tään vain yhden tietyn kurssin palautetta. Bologna-prosessin takia yritetään epätoivoisesti kehittää erilaista monimuoto-opetusta ja laajentaa sisältöjä, jotta yliopisto näyttäytyisi hyvässä valossa. Opiskelijan kustannuksella. Ei ihme että kolmasosalla opiskelijoista on mielenterveyshäiriöitä (YTHS). *-farmaseuttisessa tiedekunnassa opiskeleva opiskelija*

Farmasian koen jollakin tavalla poikkeukseksi. Meillä on tarkasti määrätyt kurssit ja todella vähän valinnaisia ainakin vielä. Ja aina on kolme tai neljä kurssia päällekkäin. Kaiken lisäksi vielä aivan eri aiheista. Esimerkiksi lääkkiksessä mennään korkeintaan kaksi kurssia kerrallaan. Välillä tuntuu rankalta, mutta ehkä se sitten kuuluu tähän. Toisaalta miksi pitää valmistua niin nopeasti, onko johonkin niin kiire? Mitä enemmän voisi keskittyä vain muutamaaan kurssiin samansaikaisesti niin uskoisin laadun paranevan. Eikö se laatu ole meissä tärkeintä?

-farmaseuttiopiskelija

Kuvio 10. Opintojaksojen kuormittavuus.

Työelämäyhteyksien ja kuormittavuuden lisäksi opetussuunnitelmakehitykseen luettiin opintojaksokuvauksia, opetusjärjestelyjä, koulutusohjelman valinnaisuuden mahdollisuuksia ja kursseille pääsyä koskevat kysymykset.

Suurin osa opiskelijoista on kurssien opintojaksokuvauksiin tyytyväisiä. Esitetty kritiikki kohdistui lähinnä siihen, että kuvauksista ei aina riittävän selkeästi ilmene mihin kurssilla todella tähdätään. Osin syynä saattaa olla sisältökuvauksissa käytettävä terminologia, joka opitaan vasta kurssilla. Toinen opintojaksokuvauksiin liittyvä puute on se, että aina kaikkea kurssilla tehtävää työtä tai työmuotoja ei kuvauksissa ole ilmaistu. Opin-tojen suunnittelun vuoksi olisi vähintäänkin oikeudenmukaista, että opiskelija olisi ennen kurssin alkua tietoinen sen vaatimasta työmäärästä. Sama koskee myös pakollisia läsnäoloja, jotka etenkin kauempana asuville on olennaisen tärkeää tietää jo opintojen suunnitteluavaiheessa.

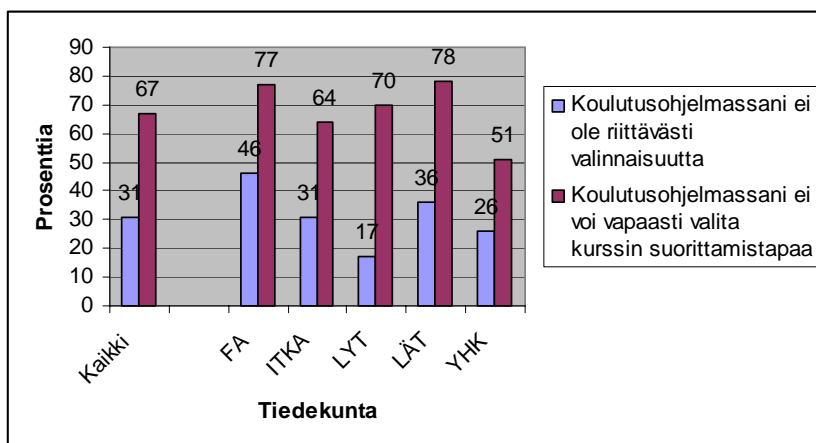
Työelämässä mukana olevien ja "pitkän matkan takaa" kulkevien opiskelijoiden ajankäytön suunnittelu parantaisi, mikäli opinto-oppaassa ilmoitettaisiin kurssin läsnäolovelvollisuudesta.
-paikallistalouksien kehittämisen opiskelija

Ensinnäkin lukujärjestysten osalta pitäisi päästä siihen että kaikki labratyöt merkittäisiin sinne ryhminä eikä kokonais kointeinä, joista sitten lähes aina yli puolet ellei joka 3/4 jää pois kun itse labrat alkaa. Nykyisessä systeemissä on lähes mahdoton suunnitella mitä kursseja voi ottaa ja suorittaa kun ei suoraan näe kuinka paljon kurssit todellisuudessa menee päällekkäin. Tämän takia joutuu aina ottamaan yhteyttä kurssien vastaaviin ja

neuvottelemaan voiko kurssille osallistua jos se menee toisen kurssin kanssa esim 3 päivää päällekkäin. Opintojen suunnittelua vaikeuttaa ettei kaikista kursseista ole tietoja milloin ne aauraavan kerran järjestetään. mm juuri tuon päällekkäisyyden välttäminen ja opintojen viivästymisen välttäminen. KUn tietäisi milloin kurssi seuraavan kerran järjestetään voisi katsoa jo etukäteen ettei satu esim 2 labra kurssia päällekkäin , tuon toisen joka toinen tai joka kolmas vuosi järjestetävän kurssin kanssa.
-biotieteiden opiskelija

Opetusjärjestelyjen toimivuudella tarkoitettiin kyselyssä muun muassa tilavalintojen ja kurssien ilmoittautumiskäytäntöjen toimivuutta. Neljännes vastaajista koki, että opetusjärjestelyt eivät tällä hetkellä ole toimivia. Tilavalinnat saivat kritiikkiä etenkin tenttien osalta, joita varten varataan vastausten mukaan usein aivan liian pieniä tiloja. Ilmoittautumiskäytännöissä kaivattaisiin yhtenäisiä käytänteitä ainakin laitos- mutta mieluiten tiedekuntatasolla.

Koulutusohjelman valinnaisuuden mahdollisuuksia kartoitettiin kysymyksillä valinnaisuudesta yleisellä tasolla sekä erikseen vaihtoehtoisilla opintojakson suoritustavoilla. Koulutusohjelmansa valinnaisuuden koki riittämättömäksi lähes kolmannes vastaajista. Vähiten tyytymättömiä oli luonnontieteiden ja ympäristötieteiden tiedekunnassa, mutta senkin tiedekunnan opiskelijoista lähes viidennes kaipasi lisää valinnaisuutta. Toisen ääripään muodosti farmaseuttinen tiedekunta, jossa opiskelevista lähes puolet piti valinnaisuutta liian vähäisenä. Tietty rakenteellinen joustamattomuus näkyy kuvioon 11 mukaan otetusta, jo edellä käsitellystä kurssien vaihtoehtoisista suoritustavoista. Voimakkaimmin ennaltasäädelyjä näyttäisivät olevan farmaseuttisessa ja lääketieteellisessä tiedekunnassa, kun taas valinnanvaraa on eniten yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa.

Kuvio 11. Koulutusohjelman valinnaisuus.

Kursseille pääsyssä ei ole kyselyn perusteella yliopistotasolla merkittäviä ongelmia. Vastaajista ainoastaan 5 prosenttia kertoi kurssille pääsynsä estyneen syystä tai toisesta. Tällä hetkellä yleisimpiä perusteita kurssille pääsyn eväämiseen ovat riittämätön opintoviikkomäärä, väärä vuosikurssi/pääaine/tiedekunta, pakollisten edeltävien opintojen puuttuminen ja kurssin rajoitettu osallistujamäärä. Edellä mainittujen lisäksi turhia esteitä kurssille pääsyyn tuottavat ajoittain liian lyhyet ilmoittautumisajat. Karkeimmat esimerkit tällaisista käytännöistä ovat tapaukset, joissa kurssi-ilmoittautuminen on päätynyt syksyn ensimmäisenä opiskelupäivänä.

Yleisesti ottaen opiskelijoiden on vaikea hyväksyä sitä, ettei kurseille aina pääse. Etenkin tämä korostuu silloin, kun syytä eväämiselle ei ole selvästi ilmoitettu.

"Kun meille oli pakollisia kursseja esim. embryologia ja histologia, niin lääketieteellinen tiedekunta ei huolinut meitä sinne kurseille akateemisten hiekkalaatikoleikkien takia. Uskomatonta pelleilyä!!"
-toksikologian opiskelija

Olen pyrkinyt monille lääketieteen peruskoulutusohjelman kurseille, mihin pääsyäni on evätty milloin milläkin verukkeella. Yleensä syynä on tunnut olevan jonkinlainen elitistinen asenne muiden koulutusohjelmien opiskelijoita kohtaan, mutta toki ymmärrän myös sen ettei kaikkia halukkaita voi resurssien puitteissa mukaan ottaa.
-liikuntalääketieteen opiskelija

Sivuaineopinnot ovat tökkineet tosi pahasti. Sosiaalipolitiikan laitoksella perutaan kursseja ja suorastaan valehdellaan niiden alkaminen. Olen ajanut Helsinki -Kuopio välin pari kertaa turhaan kun väittävät kurssin alkavan (edellisenä päivänä kysyin asiaa) ja paikan päällä todetaan että kurssia ei pidetä.
-terveyshallintotieteen opiskelija

Sivuainevalikoimien / -sisältöjen kanssa on ollut ongelmia. Esim. kauppateieteellisessä olisi ollut paljon sellaista pääaielopintojani tukevaa opetusta, joka olisi antanut hyviä työelämävalmiuksia juuri sellaisiin tehtäviin, joihin minä tähtään. Niille kurseille on kuitenkin ollut vaikea, ellei lähes mahdoton päästä. *-sosiaalipsykologian opiskelija*

Myös tarkkaan määritelty kurssien suoritusjärjestys närästäää opiskelijoita. Pakollisen suoritusjärjestyksen ei koeta aina perustuvan osaamistasovaatimukseen, niin se virallisesti perustellaan, vaan se näyttäytyy lähinnä keinotekoisena opintojen nopean etenemisen esteenä. Tämä vaikeuttaa sivuaineiden tekemistä ja opintojen jouhevaa etenemistä.

Mielestäni ravitsemusterapia -kurssien tietty suorittamisjärjestys on perustelua vailla. Olen ilmoittautunut kursseille vaikka vaikka edellytetyjä kursseja en olisi aina ollut tehnytään. Näköjään edellytetyjä kursseja ei ole onnekseni turhan tarkaan syynätty ja minut on hyväksytty näille kursseille. Onnekseni on siis koitunut omatoimisuuteni, sillä ainoastaan näin minun on mahdollista valmistua vuotta nopeammassa aikataulussa. Hyvin olen pärjännyt myös kursseilla joille osallistumiskriteeinä olleita kursseja olisi suorittanutkaan, olen ollut yksi aktiivisimmista ja keskusteluihin osallistuvista opiskelijoista vuosikursseilla joiden kanssa olen ko. opintojaksoja opiskellut.

-ravitsemustieteen opiskelija

3 VAJAATEHOINEN OPINTOJEN OHJAUSJÄRJESTELMÄ

Opintojen ohjaus, tai sen riittämättömyys, on ollut yksi eniten keskustelussa olleista korkeakoulutukseen liittyvistä teemoista. Ongelmana on pidetty ohjauksen puutteellisuutta jo alemmilla koulutusasteilla, mikä yliopistoissa näyttäytyy virheellisinä uravalintoina, opintojen viivästymisinä ja keskeyttämisinä. Ohjaus on nähty niin merkittäväksi opintoja nopeuttavaksi tekijäksi, että esimerkiksi yliopistojen ja ministeriön välisissä tulossopimuksissa on sovittu, että henkilökohtainen opintosuunnitelma (hops) on viimeistään vuonna 2006 jokaisella opiskelijalla.

Kuopion yliopistossa opintoneuvonta jaetaan yleiseen opintoneuvontaan ja tieteenalakohtaiseen opintoneuvontaan. Yleistä neuvontaa tarjoavat opintoasioiden osasto, kansainväliset opiskelijapalvelut sekä erillislaitokset (esimerkiksi kielikeskus, oppimiskeskus ja tietotekniikkakeskus). Tieteenalakohtaisesta ohjauksesta vastaavat tiedekuntien opintoasiainpäälliköt (informaatioteknologian ja kauppatieteiden tiedekunnassa hallintopäällikkö) sekä laitosten ohjaus- ja opetushenkilökunta.

Kyselyssä ohjausjärjestelmän kokonaisuutta kartoitettiin kysymyksillä hopsista sekä eri tahoilta saatavasta ohjauksesta. Ohjausjärjestelmän osaksi nimettiin vertais-, aine- ja opettajatuutorointi sekä laitos, tiedekunta, oppimiskeskus ja opintoasioiden osasto. Lisäksi kartoitettiin sitä, miten työelämätarpeet otetaan tällä hetkellä huomioon opintojen ohjauksessa.

Kyselyn perusteella ohjaukseen liittyvät ongelmat kiteytyvät kahteen seikkaan: ohjausjärjestelmää kokonaisuudessaan ei tällä hetkellä tunnetta tai sitä ei hyödynnetä riittävästi ja toisaalta omia opintoja suunnitellaan aktiivisesti kovin vähän. Näyttäisikin siltä, että olisi erittäin tärkeää saada opiskelijat entistä paremmin tietoisiksi ohjausjärjestelmän kokonaisuudesta ja ennen kaikkea rohkaista heitä hyödyntämään ohjausta osana opiskelua ja opintojen suunnittelua. On nimittäin syytä korostaa, että kyselyyn vastanneista 14 prosenttia katsoi opintojensa viivästyneen puutteellisen ohjauksen vuoksi. Mainituista puutteista huolimatta on tärkeää huomata, että valtaosa opiskelijoista kokee ohjausta kuitenkin olevan saatavilla, mikäli siihen on tarvetta.

3.1 Opinto-oppaat

Opintojen omaehtoisen, aktiivisen suunnittelun vähäisyyttä ilmentää oivallisesti se, kuinka vähän opiskelijat tällä hetkellä käyttävät opintooppaita omien opintojensa suunnittelussa. Erityisen silmiinpistävää tämä

on voimakkaasti kurssimuotoisilla aloilla. Kurssimuotoisten alojen kulttuuri on levinnyt myös monien muiden alojen joukkoon, joissa opiskelijoille tuodaan valmiina kurssit ja määritellään niiden (pakollinen) suoritusjärjestys.

Opiskelupalvelujen tilaa vuonna 1997 selvittänyt työryhmä totesi loppuraportissaan, että opinto-oppaat eivät ole riittävän selkeitä. Tämä puute on mitä ilmeisimmin korjaantunut, sillä itse opinto-oppaisiin suurin osa opiskelijoista on tyytyväisiä. Useat vastaajat pitivät oppaita yleisellä tasolla yliopistomaailmaan nähden riittävänä opintojen ohjaustapana, niissä kun on ilmaistu oikeastaan kaikki tutkinnon suorittamisen kannalta keskeiset tiedot.

Opinto-oppaista ennetusta palautteesta nousi kolme asiaa selvästi yli muiden. Ensinnäkin monet opiskelijat ovat tällä hetkellä epä tietoisia, mitä sivuaineita minkäkin pääaineen opiskelijan *kannattaa* työelämää varten ottaa ja etenkin, mitä hän esimerkiksi muiden tiedekuntien tarjonasta – yksittäisiä kursseja tai kokonaisia sivuaineita – saa ottaa tutkintoonsa. Epäselvyyttä näyttää myös vallitsevan siinä, kuka päätöksen tekee.

Amanuenssilla on liian kiire, eivätkä assistentit tunnu tietävän asioista. Vaikuttaa, että esim. sivuainevalinnoissa riippuu ihmisestä, saako ottaa tietyn sivuaineen HOPS:iin vai ei (toisilla hyväksytään, toisilla ei).
-paikallistalouksien kehittämisen opiskelija

Nämä kielivät sekä siitä, että työelämäohjaukselle olisi tarvetta jo opintojen alkuvaiheessa ja toisaalta siitä, että toimintakäytänteet eivät ole tällä hetkellä kaikkialla niin läpinäkyvät ja tasapuoliset kuin niiden pitäisi olla. Opinto-oppaisiin tulisi selkeästi kirjata pelisäännöt, jonka mukaan toimitaan ja joita myös noudatetaan.

Toiseksi, opinto-oppaiden rinnalle tunnutaan kaipaavan koottua ja ajantasaista esitystä siitä, mitä opetusta oman laitoksen lisäksi omassa tiedekunnassa tai vaikka koko yliopistossa on vuosittain tarjolla. Tämä saattaisiin merkittävästi helpottaa ja selkeyttää kurssivalintoja. Kolmanneksi näyttäisi siltä, että opiskelijoille tulisi nykyistäkin selkeämmin painottaa, että tutkinto suoritetaan opintojen aloitusvuoden opintovaatimusten mukaan loppuun saakka eikä näin ollen tarvetta esimerkiksi uuden opinto-oppaan hankkimiseen vuosittain synny.

3.2 Hops

Kuopion yliopistossa hops on ollut useissa koulutusohjelmissa käytössä jo vuosia. Kaikilla aloilla se otetaan käyttöön vuoden 2006 aikana. Kyseeseen vastanneista opiskelijoista lähes 60 prosenttia oli tehnyt opintojensa aikana jonkinlaisen hopsin. Tyytyväisimpiä hopsin tekemiseen näyttäisivät olevan informaatioteknologian ja kauppatieteiden sekä luonnontieteiden ja ympäristötieteiden tiedekuntien opiskelijat. Näissä tiedekunnissa hops onkin saanut kautta linjan vakiintuneemman aseman kuin muissa tiedekunnissa, joissa hops-käytäntöjä vasta suunnitellaan.

Haluan huomauttaa, etten ole suinkaan mikään stahanovilainen työn sankari, vaan homma on jotenkin vain lokahtanut kohdalleen. HOPSilla on varmaan tähän astiseen tulokseen suuri merkitys:-)) SUOSITTELEN myönteisessä hengessä, HOPS ei ole mikään pakkona otettava asia, vaan todella tärkeä apu!

-paikallistalouksien kehittämisen opiskelija

Akateemisen vapauden kustannuksellakin ainakin itselleni voisi toimia, jos HOPS:ia aina silloin tällöin katseltaisiin jonkin ohjaavan tahon toimesta (vaikka pakollisena).

-fyysiikan opiskelija

Yleisesti ottaen opiskelijoiden näkemykset hopsista ja toimivasta hops-prosessista heijastelevat erittäin hyvin sitä keskustelua, jota aiheesta on viime vuosien aikana käyty. Vastausten perusteella opiskelijat näkevät hops-prosessin keskeiseksi elementiksi toimivan ja jatkuvan yhteistyön hops-ohjaajan kanssa. Opiskelijat toivovat hops-ohjaajalta asialle omistautumista, aktiivisuutta ja osaamista. Hops-ohjaajalta toivotaan myös oman alan tuntemuksen lisäksi tietoa sivuainevalinnoista sekä työelämän tarpeista. Ehdottoman tärkeänä periaatteena pidetään, että hopsia tulee voida muuttaa opintojen kuluessa, koska erittäin harvalla on opintojen alussa näkemystä siitä, mitä lopulta haluaa tutkintoonsa sisällyttää. Hops halutaankin nähdä prosessina, ei peruuttamattomasti kiveen hakattuna toimintasuunnitelmana.

Ensiarvoisen tärkeä huomio on se, että opiskelijat haluavat hopsin olevan opiskelijalähtöinen, opiskelijan itsensä suunnittelema. Huonoimpia esimerkkejä tämän hetken hops-työskentelystä ovat tapaukset, joissa opiskelijalle on käytännössä saneltu hops, eikä hän ole kokenut voivansa siihen millään tavalla vaikuttaa. Toinen ääriesimerkki on hops-sovellus, joka käytännössä tarkoittaa lukujärjestyksen kopiaimisena toiselle paperille. Tällaiset käytänteet eivät edesauta opiskelijoiden omaa

opintojen suunnittelua, eivätkä ne liioin hyödynnä hops-prosessia olemassa olevien mahdollisuuksien hahmottelemisen työkaluna.

Hyvin rakennettu hops-prosessi on toivottavasti keino saada opiskelijat nykyistä aktiivisemmin suunnittelemaan omia opintojaan ja valintojaan. Se myös tarjoaa mahdollisuuden tutustuttaa opiskelijat nykyistä paremmin ohjausjärjestelmän kokonaisuuteen. Tämä olisikin tarpeen, sillä kyselyn perusteella opiskelijoiden tietämys ohjauksesta antavista tahoista on hyvin vajavainen. Muutamat opiskelijat kertoivat kuullessaan kyselyn kautta ensimmäistä kertaa kaikista niistä tahoista, jotka yliopistossa opintojen ohjauksesta antavat.

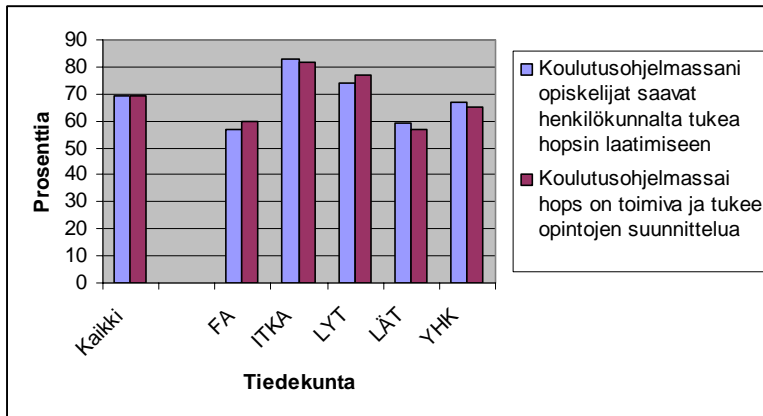
Aivan varauksetonta tukea ei hops opiskelijoilta saa, vaikka selvästi suurin osa pitääkin sitä hyödyllisenä. Joidenkin mielestä hops sitoo liikaa opiskelijan käsiä ja on turha lisätaakka muutenkin raskaissa opinnoissa. Toiset taas katsovat, että yliopisto-opiskelijan tulee itse osata ja saada suunnitella opintonsa ilman hopsin kaltaista kontrollijärjestelmää. Toisessa ääripäässä on taas opiskelijoita, jotka haluaisivat kontaktitapaamista ohjaajan kanssa jopa useita kertoja kuukaudessa.

Kuviossa 12 kuvataan sekä opiskelijan ja ohjaajan yhteistyötä hopsin laadintaprosessissa että opiskelijoiden kokemusta hopsinsa yleisestä toimivuudesta ja käyttökelpoisuudesta opintojen suunnittelussa. Huomionarvoista kuviossa on se, että tiedekuntien pylväät perustuvat luonnollisesti ainoastaan niiden koulutusohjelmien opiskelijoiden arvioihin, joissa hops on käytössä. Niinpä N on tiedekunnittain hyvin eri kokoluokkaa, eikä pylväitä näin ollen ole mielekäästä verrata toisiinsa.

Mainitut varaukset huomioiden voidaan todeta, että niin yliopistotasolla kuin tiedekunnissakin henkilökunnan tuki ja toimiva, opintojen suunnittelua tukeva hops kulkevat hyvin pitkälti käsi kädessä. Lähes kaikki tyytymättömyytensä hopsiin ilmaisseet kertoivat avovastauksissaan jääneensä ilman hops-ohjausta. Toki joukossa oli muutamia sellaisiakin, jotka olivat hops-ohjausta saaneet, mutta eivät olleet sitä kyenneet hyödyntämään ohjaajan osaamattomuuden vuoksi.

Kurssimuotoisten alojen opiskelijat kyseenalaistivat selvästi muita useammin hopsin tarpeellisuuden. Vastauksista heijastui jopa jonkinlainen voimattomuuden tunne, sillä omaa yksilöllistä opintosuunnitelmaa tai opintojen suorittamista ei nähty mahdolliseksi. Ainoastaan yhdessä vastauksessa todettiin, että kurssimuotoisessakin opiskelussa hops voi olla hyödyllinen:

Pitäisi OLLA hops, jotta sitä voisi parantaa. Koulutusohjelmassa on niin vähän valinnaisuutta, että HOPSin merkitys on kokonaan a) unohdettu b) kielletään. On kuitenkin monta asiaa joissa ohjauksesta olisi hyötyä, mm. vaihto-opiskeluun lähteminen, syventävien opintojen suunnittelu ja tekeminen, linjavalinnat ja opiskelu eri linjoilla (esim. kliinisen linjan opintojenohjaus on totaalisesti retuperällä)
-lääketieteen opiskelija

Kuvio 12. Hopsin laadinta ja toimivuus.

3.3 Työelämän huomioiminen ohjauksessa

Opiskelijoiden mielestä hopsissa eikä ohjauksessa ylipäänsä oteta tällä hetkellä riittävästi huomioon työelämäyhteyksiä. Monissa tapauksissa urasuunnitelmat ja työelämätaidot, jopa työharjoittelu, puuttuvat hopsista kokonaan. Lisäksi jotkut toivoivat, että myös oman alan muu työnteko voitaisiin kirjata hopsiin (ja kenties hyväksilukea opinnoissa). Toiset taas esittivät, että hopsin tekoa ja tulevan työuran hahmottamista helpottaisi oleellisesti, jos yliopiston alumnit tulisivat kertomaan mitä he ovat opiskelleet ja mitä hyötyä mistäkin opinnoista on työelämässä ollut.

Kuopion yliopistossa varsinaista uraohjausta antavat opintoasioiden osaston alla toimiva urapalvelut sekä tietysti ainelaitokset. Kyselyn perusteella näyttäisi, että esimerkiksi urapalveluiden asiantuntemusta ei vielä osata hyödyntää riittävästi.

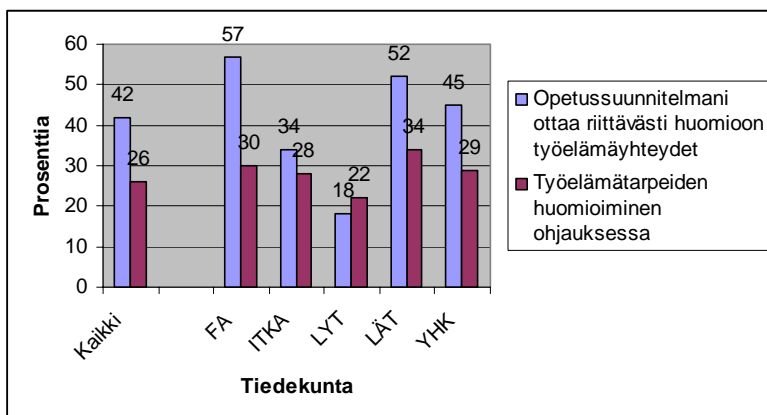
[Ohjaus paranee] ottamalla muuttuvan työelämän tarpeet huomioon, tuntuu että samat pakolliset kurssit jatkuvat vuodesta toiseen. opiskelija tarvitsee ohjausta ja tukea kolmena ensimmäisenä vuotena ainakin, nyt ensimmäisen vuoden jälkeen on jäänyt heitteille.
-fysiikan opiskelija

Edellä jo todettiin, että työelämän vaatimusten huomioiminen on opiskelijoiden mielestä heikoissa kantimissa myös opetussuunnitelmissa. Kuten kuvioista 13 ilmenee, kyselyyn vastanneista alle puolet koki työelämäyhteydet riittäviksi. Tiedekunnittain erot ovat erittäin suuret. Farmasian opiskelijoista tyytyväisiä oli 57 prosenttia vastaajista, luonnontieteiden ja ympäristötieteiden opiskelijoista ainoastaan 18 prosenttia.

Huomattavasti pienempiä tiedekuntien väliset erot olivat työelämatarpeiden huomioimisessa opintojen ohjauksessa. Vaihteluväli oli lääketieteellisen tiedekunnan 34 prosentista luonnontieteiden ja ympäristötieteiden tiedekunnan 22 prosenttiin. Kaikkiaan yliopistotasolla ainoastaan reilu neljännes opiskelijoista koki työelämän tarpeiden huomioon ottamisen ohjauksessa riittäväksi.

HOPS:n laatimiseen ohjeita siitä, että mitä kannattaa valita, jos aikoo tietylle uralle työelämässä!
-biotieteiden opiskelija

Esittelyjä työelämästä, esim. työntekijöitä, jotka valmistuneet kyseisestä koulutusohjelmasta. Voisivat tulla kertomaan mitä kannattaa opiskella jos mielihii kys. tehtäviin. Em. saattaisi olla hyödyllistä varsinkin kun toimenkuvien kenttä on varsin laaja.
-ympäristötieteiden opiskelija

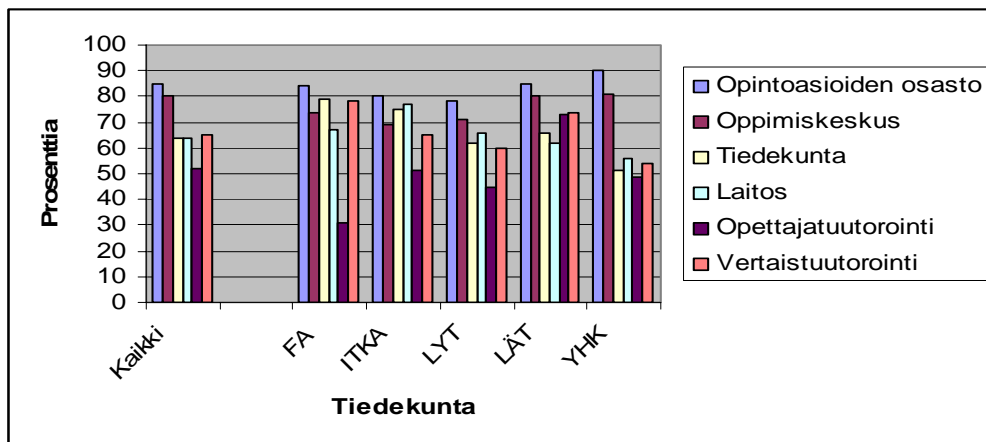

Kuvio 13. Työelämäyhteydet opetussuunnitelmissa ja ohjauksessa

3.4 Ohjausjärjestelmän toimivuus

Kuten edellä on tullut ilmi, on kysely osoittanut hyvin selvästi sen, että opiskelijat eivät tällä hetkellä tunne riittävän hyvin yliopistossa

tarjolla olevia ohjauspalveluja. Kuviossa 14 esitettävien ohjausta antavien tahojen tunteminen vaihteli erittäin runsaasti. Parhaimmillaankin opiskelijoista yli 20 prosenttia ei tuntenut esitettyä ohjausmuotoa tai ei osannut sanoa siitä mielipidettään. Pahimmillaan prosenttiosuus nousi noin 60:een. Tämän vuoksi oheisesta kuviossa on siivottu kokonaan pois en osaa sanoa –vastaukset. Kuvion tiedot perustuvat siis ainoastaan niiden opiskelijoiden vastauksiin, joissa ohjauksen saamisesta on osattu esittää mielipide. Ainetuutorointi jätettiin esityksestä pois, sillä se on yliopistolla käytössä ainoastaan muutamissa koulutusohjelmissa.

Kuvio 14. Ohjauksen toimivuus.

Kuviossa on jätetty huomiotta en osaa sanoa –vastaukset.

Opintoasioiden osaston ja oppimiskeskuksen tarjoamasta ohjauksesta yli puolella vastaajista ei ole kokemusta tai näkemystä. Erityisen yllättävää tämä on oppimiskeskuksen kohdalla, jonka päivittäinen kävijämäärä on kuitenkin tuhannen kävijän vaiheilla ja jossa työskentelee kaksi opinto-ohjaajaa sekä yksi tilastoneuvoja. Tulosta voitaneen tulkita siten, että suurin osa opiskelijoista hyödyntää oppimiskeskusta tällä hetkellä enemmän sen tarjoaman infrastruktuurin kuin ohjauspalveluiden osalta. Sekä opintoasioiden osastoa että oppimiskeskusta arvostettiin ohjauksen antajina varsin hyvin, sillä yliopistotasolla noin 80 prosenttia opiskelijoista katsoi, että niistä on helppoa saada ohjausta.

Laitos- ja tiedekuntatasolta saatavasta ohjauksesta opiskelijoiden kokemukset vaihtelevat suuresti. Laitokselta saatavaa ohjausta pitää helposti saatavana kaikki vastaajat huomioiden reilut 60 prosenttia mielipiteensä kertoneista vastaajista. Tiedekunnittain ja laitoksittain tavoitettavuudessa näyttäisi olevan runsaasti eroja. Huomattavaa on, että opiskelijaa lähimpänä olevalta omalta ainelaitokselta ohjauksen saamisen ko-

kee hankalaksi lähes neljännes opiskelijoista. Koska opettajatuutorointi saa osakseen verraten paljon kritiikkiä, voidaan yliopistotasolla tulkitta lähiohjauksessa olevan kokonaisuudessaan merkittävästi parannettavaa.

En tiedä onko oppimiskeskuksen opinto-ohjaus riittävää, pitäisi olla neuvo-
vomassa ihmisiä, jotka oikeasti tietävät, millaisia kurssit ovat.
-proviisoriopiskelija

Opettajatuutoroinnissa on yliopistossa kokonaisuudessaan varsin paljon kehitettävää. Tietyissä koulutusohjelmissa opettajatuutorointi toimii erinomaisesti ja saa opiskelijoilta ylitsevuotavaa kiitosta, toisilla aloilla nimeytyt opettajatuutorit ovat vain nimiä listassa eivätkä ohjaa aktiivisesti opiskelijoita. Jo aiemmin tiedostetut ongelmat nousivat esiin myös kyselyistä: yhtäältä opettajatuutoreiksi nimetään aivan liian usein laitoksen nuorimpia assistentteja tai tutkijoita, joilla itselläänkään ei ole riittävän syvällistä näkemystä tieteenalastaan ja suuntautumisvaihtoehdoista tieteenalan sisällä, toisaalta – osittain edellisestä johtuen – opettajatuutorit vaihtuvat tietyillä aloilla hyvin usein eikä kertynyt ohjaukokemus sen jälkeen enää hyödytä opiskelijoita. Ongelmana voidaan myös pitää sitä, että opettajatuutoreita ei tällä hetkellä johdonmukaisesti kouluteta opiskelijoiden ohjaamiseen. Vaikeuksia saattaa myös olla opettajatuutorin toimenkuvan hahmottamisessa osana ohjausjärjestelmää.

Opettajatuutoreiden toivotaan ennen kaikkea olla aktiivisia toimijoita. Nimi paperissa ei hyödytä ketään, ei sen paremmin vasta valmistunut maisteri. Jotta työelämän huomioon ottaminen olisi mahdollista, opettajatuutorilla tulisi olla myös kontakteja työelämään tieteen ja koulutuksen tuntemisen lisäksi.

Mielestäni tiedekunnassamme opintojen ohjaus on hyvin hoidettu. Opettajatuutorointi on loistavaa ja hyvin hyödyllistä varsinkin nyt ennen klinikakakynnystä. *-lääketieteen opiskelija*

Opettajatuutorointi on tärkeä osa opintojen ohjausta. Tämän asian kun kaikki yliopiston laitokset saavat kuntoon, niin opintojen ohjaus on jo aika hyvällä tolalla. Loppujen lopuksi ihmiset, jotka opettavat asioita, ovat myös parhaita auttamaan ongelmissa, jotka koskevat opintoja. *-farmaseuttiopiskelija*

Opintojen ohjauksen saamisen tulisi olla helpompaa ja ohjaajien tulisi olla päteviä ja tietää eri koulutusohjelmista riittävästi. Omassa koulutusohjelmassani opettajatuutorointi (...) surkeaa.
-liikuntalääketieteen opiskelija

Esim. vuosittain voisi olla vuosikursseittain "up-date" opinto-ohjauksesta, kurssikäytänteistä ym. Oman laitoksen ihmiset pitäisi saada aktivoitua.

Voisin esim. kysyä: mikä ainetuutorointi? Mikä opettajatuutorointi? Tai no, onhan meillä jotkut opettajatuutorit, mutta vain nimellisesti.
-biotieteiden opiskelija

Työelämäyhteydet voitaisiin osaltaan hoitaa myös toimivan alumnijärjestelmän kautta. Jonkin verran tämän kaltaista toimintaa onkin harrastettu, mutta laitoksen kannattaa olla tarkkana, kenen antaa työelämästä vasta aloittaneille opiskelijoille kertoa:

Kokemuksia työelämästä -> esiintyjät pitäisi olla innostunut omasta alasta. Ainakin kun aloitin opiskellut meille esiintyneet henkilöt eivät ollut olleenkaan innostuneita ja antoivat todella negatiivinen kuva työstä jne... huono palkka, en tiedä miksi minä teen tätä työtä ehkä kun ei muuta ole, ei tämä niin mielenkiintoista olekaan, yksinäistä hommaa, jne. jne. Silloin jäin kotiin 3 päiväksi mietimään että lopetan opiskelut kokonaan kun tulevaisuus näyttää niihin synkältä. Onneksi en lannistunut!!! Eli ei tuommosia esiintyjä missään nimessä!!!
-ympäristötieteen opiskelija

Uusien opiskelijoiden tuutorointi on Kuopion yliopistossa järjestetty yhteistyössä ylioppilaskunnan, opintoasioiden osaston, oppimiskeskuksen, YTHS:n ja seurakunnan kanssa. Ylioppilaskunnalla on tuutorointiprojektissa koordinoitavastuu ja se myös vastaa suurelta osin vertaistuutoreiden koulutuksesta. Kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua tuutorointiin, mutta varsin monet eivät joko mene tuutoriryhmään lainkaan tai jättäytyvät siitä kohtuullisen nopeasti pois.

Kyselyn perusteella alkuvaiheen vertaistuutoroinnissa on parantamisen varaa, vaikka selvästi suurin osa opiskelijoista kokeekin tuutoroinnin hyödylliseksi. Vertaistuutorointia kritisoivat eniten yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan terveystieteiden opiskelijat. Tämä on sinänsä ymmärrettävää, sillä useina viime vuosina tuutoreiden saaminen on ollut näillä aloilla erittäin vaikeaa. Toinen selkeä ongelma näyttäisi olevan, että tällä hetkellä vertaistuutoroinnissa ei ole riittävän hyvin kyetty vastaamaan vanhempien opiskelijoiden tarpeisiin.

Alkuvaiheen vertaistuutorointi ainakin on aivan hyödytöntä, henkisesti hieman kypsemmälle ihmiselle saattaa olla vaikeuksia huomata käyttävänsä pari päivää piirileikkien leikkimiseen. Amanuenssien ohjaus pitäisi olla säännöllistä esim. 3kk välein, jolloin voitaisiin suunnitella tulevaa ja seurata toteumia.
-tietojenkäsittelytieteen opiskelija

Siten, että huomioitaisiin aikuisopiskelijoiden ja nuorten opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet ja jo mahdollisesti tehdyt uravalinnat. Aikuisopiskelija tarvitsee tukea mielekkäiden valintojen tekemisessä, jotta ei turhautui-

si ja jättäisi opintoja kokonaan kesken. Kannattaisiko aikuisopiskelijoille järjestää täysin omanlaista tuutorointia ja opintojen ohjausta tav. tuutoroinnin ja ohjauksen rinnalla.??

-yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa opiskeleva opiskelija

Ylipäänsä opintojen alkuvaihe on yksi opintopolun kriittisiä pisteitä. Muutamassa vastauksessa esitettiin, että ensimmäisellä opiskeluviikolla ei pitäisikään olla mitään varsinaista opetusta, vaan ainoastaan Johdatus yliopisto-opintoihin –kurssi. Tällöin opiskelijalla olisi mahdollisuus rauhassa keskittyä ensimmäisen viikon uuteen ympäristöön tutustumiseen ja välttämättömien käytännön asioiden hoitamiseen.

Kyselyssä ei ollut yksilöityä kysymystä graduohjauksesta. Avoimista vastauksista on kuitenkin löydettävissä jonkin verran kritiikkiä graduohjauksen tasoa tai ohjauksen puutteellisuutta kohtaan.

Ohjaaja elää ihan eri sfääreissä eikä ymmärrä että asiat ei ole minulle selvillä ollenkaan. Ohjaajan astuttava samalle tasolle aloittelevan opiskelijan kanssa. Säästyttäisiin monelta turhalta kyselyltä kun alussa paneuduttaisiin opiskelijoihin kunnolla. Graduohjaus kangertelee pahanpäiväisesti. Suurinosa opiskelijoista valittaa että kuukausi tolkulla odotellaan vastausta jota ei koskaan kuulu. Kiitokset (X.X.:lle) joka vastaa sähköposteihin ajoissa ja ohjaa (vielä toistaiseksi) asiallisesti.

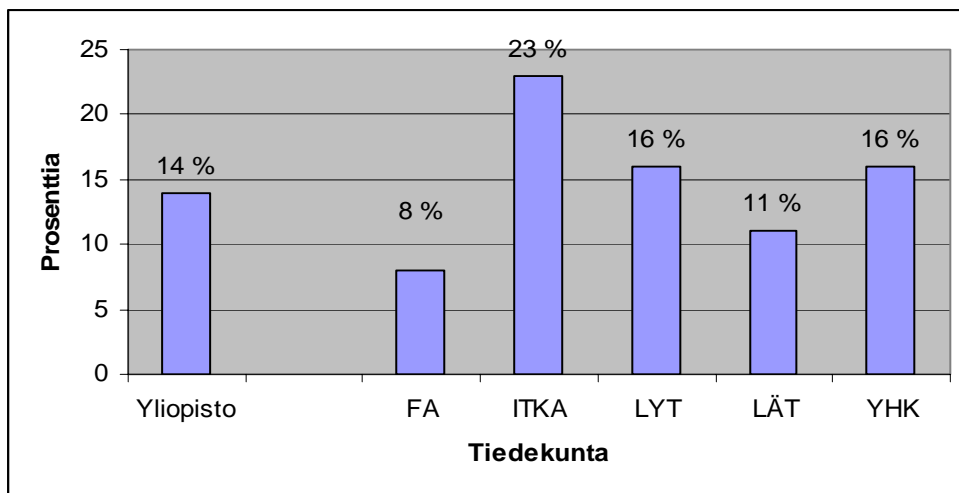
-terveyshallintotieteen opiskelija

Kuopion yliopistossa on jo aiemmin pyritty erilaisin keinoin tehostamaan graduohjausta. Yliopistossa käynnistettiin keväällä 2004 Gradukammari-kokeilu, jossa kokeneet graduohjaajat päivystivät kerran viikossa oppimiskeskuksen tiloissa antaen yleistä graduohjausta. Opiskelijat käyttivät Gradukammarin palveluita kokeiluajana erittäin vähän, vaikka samanaikaisesti esitettiin myös kritiikkiä ohjauksen puutteen vuoksi. Vähäisen käyttöasteen vuoksi kokeilu ei johtanut uuden pysyvän gradun ohjausmuodon syntymiseen. Yliopistotasoinen gradun ohjaaminen on joka tapauksessa lähinnä paikkausjärjestelmä. Todellisiin ongelmiin on pystyttävä puuttumaan siellä missä ohjausvastuu on: kullakin laitoksella.

* * *

Ohjausjärjestelmän toimivuuden perusedellytys on, että niin ohjauksen antajat kuin opiskelijatkin tuntevat järjestelmän kokonaisuuden. Se on todennäköisesti vastaansanomaton ennakkoehto sille, että ohjausta pystyttäisiin hyödyntämään nykyistä paremmin. Rakenteellisesti kaikki palaset näyttävät jo tällä hetkellä olevan kutakuinkin kohdallaan, tietoisuus ei vain ole selvästi likikään kaikkia opiskelijoita vielä tavoittanut.

Selkein osoitus tästä on opintojen viivästymistä koskenut kysymys. Yliopistotasolla 14 prosenttia kyselyyn vastanneista katsoi opintonsa viivästyneen puutteellisen ohjauksen vuoksi. Tiedekunnittain erot ovat valtavia. Farmaseuttisen tiedekunnan opiskelijoista 8 prosenttia kokee opintonsa viivästyneen liian vähäisen ohjauksen vuoksi, informaatioteknologian ja kauppatieteiden tiedekunnassa samoin kokee lähes joka neljäs opiskelija.

Kuvio 15. Opinnot ovat viivästyneet puutteellisen ohjauksen vuoksi.

On tietysti selvää, että koskaan ei voi rakentaa niin aukotonta järjestelmää, että kaikki opiskelijat olisivat siihen tyytyväisiä tai ettei osa opiskelijoista erilaisista syistä tippuisi sen ulkopuolelle. Tämän hetken tilannetta ei kuitenkaan järjestelmään tyytymättömien opiskelijoiden näkökulmasta katsottuna voi pitää hyväksyttävänä. Tilanne ei ole yliopistonkaan kannalta millään tavalla järkevä. Mitä pitempään opiskelijat yliopistolla ovat, sitä pitempään he henkilökunnan rajallisia resursseja käyttävät. Pitkällä aikavälillä opinnoissaan roikkuvat alkavat jo näkyä valmistumistilastoisakin ja sitä kautta vaikuttavat rahanjakoonkin. Koska tilanne näyttäisi olevan se, että sekä yliopistolla että opiskelijoilla on yhteinen intressi – saada opiskelijat valmistumaan kohtuullisessa ajassa – on kyse ainoastaan pelisääntöjen tekemisestä ja niiden noudattamisesta.

Henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan ollaan valtakunnan tasolla laddattu runsaasti odotuksia. Lienee selvää, että potentiaalia siinä on, ja samaa kieltä puhuu tämäkin kysely: hopsin tehneet ovat siihen voittopuolisesti tyytyväisiä ja kaikkein tyytyväisimpiä ovat ne opiskelijat, joiden koulutusohjelmassa hopsiin on todella panostettu – opiskelijan ja ohjaajan yhteistyöllä – ja jossa sen teosta on jo pidempi kokemus.

4 YHTEENVETO

Opetuksen ja ohjauksen laatu on kokonaisuudessaan Kuopion yliopistossa kohtuullisen hyvällä tasolla. Suurin osa opiskelijoista oli tyytyväisiä sekä saamaansa opetukseen että myös ohjaukseen niiltä osin kuin olivat ohjausjärjestelmän eri osasista tietoisia.

Keskeisintä opetuksen laadun kehittämässä on opiskelijoiden mielestä opettajien pedagogisen osaamisen lisäämisen. Toisaalta erittäin suuri merkitys on sillä, kuinka motivoituneita ja innostuneita opettajat ovat. Oppimiskeskus on suunnitelmien mukaan lisäämässä pedagogisten koulutusten tarjontaansa eräänlaisilla pedagogisilla perehdyttämisoopinnoilla, joita suositeltaisiin etenkin yliopiston uusille opettajille. Tämä on opetuksen laadun kehittymisen kannalta erittäin merkittävä avaus.

Opetuksen laadun kehittämisessä on todella suuri merkitys kurssipalautteen keräämisellä ja sen aktiivisella hyödyntämisellä. Jo tällä hetkellä kurssipalautetta kerätään runsaasti, mutta sen hyödyntäminen ei riittävän selkeästi vielä näy opiskelijoille. Näkyvämmäksi kurssipalautteen hyödyntäminen tulisi esimerkiksi säännöllisesti pidettävien palautetilaisuuksien tai julkisten kurssipalautekoontien kautta. Kaikkein tärkeintä kuitenkin olisi, että kurssipalautteen hyödyntäminen näkyisi jatkossa entistä laadukkaampina opintojaksoina ja parempana opetuksena.

Opetuksen laatu riippuu hyvin paljon kurssin opettajan motivaatiosta ja kiinnostuksesta opetuksensa kehittämiseen. Kurssipalautteet ja opiskelijoiden työpanos koulutuksen kehittämässä menevät hukkaan, jos kurssien opettajia ei edes kiinnosta oman opetuksensa kehittäminen. Opetuksen laatua voisikin ehkä parantaa motivoimalla ja kouluttamalla opetushenkilökuntaa sekä valitsemalla mahdollisuuksien mukaan kursseille innokkaita ja motivoituneita opettajia.

-proviisoriopiskelija

Yliopistossa suoritetaan opintojaksoja useilla erilaisilla tavoilla. Monesti vaihtoehtoiset kurssin suoritustavat nähdään oppimisen kannalta tenttiä hedelmällisempinä, ja ne myös tarjoavat kaivattua vaihtelua tyypilliselle luento-opetukselle. Etenkin esseitä ja projektitöitä pidetään oppimisen kannalta erinomaisina opiskelumuotoina.

Tenteissä tulisi keskittyä laajoihin kokonaisuuksiin detaljien sijasta. ”Nippelitiedon” osaaminen vaatii ulkoalukua ja sen ei katsota olevan yliopisto-opiskeluun kuuluva opiskelutapa. Runsaasti kritisoitiin myös monivalintatenttejä, joissa hyvällä tuurilla – ei osaamisella – nähtiin olevan aivan liian suuri merkitys tenttiarvosanan muodostumisessa.

Yleisiä tenttipäiviä toivottiin kautta linjan lisää. Lisäykseen olisi etenkin tarve aloilla, jossa lukukautta kohden on ainoastaan yksi yleinen tenttipäivä. Kesätenttiä pidettiin ehdottoman tarpeellisena. Joidenkin opiskelijoiden mielestä kesällä tulisi olla toinenkin tenttipäivä, koska yksi tentti ei takaa riittävän hyvin mahdollisuutta kesäopiskeluun ja sitä kautta opintotuen saamiseen.

Opetussuunnittelussa on vielä jonkun verran parantamisen varaa. Viidennes opiskelijoista pitää opintojaksoja liian kuormittavina korvaavuutensa nähden ja kolmannes pitää koulutusohjelman valinnaisuuden mahdollisuuksia liian vähäisinä. Valinnaisuuden lisäämistä nähtiin tarpeellisena niin sivuainevalinnoissa, kurssien suoritusjärjestyksessä kuin suoritustavoissakin. Opintojaksojen sisältöjä ja kuormittavuutta arvioitiin tutkintorakenteen uudistustyössä ja tuon työn tulokset eivät vielä olleet nähtävissä tässä selvityksessä.

Työelämän tarpeita ja opiskelijan tulevaa työuraa ei tällä hetkellä huomioida koulutuksessa riittävän hyvin. Opetussuunnitelmissa työelämäyhteydet jäävät toistaiseksi liian vähälle huomiolle eikä ohjauksessakaan työelämän tarpeita osata riittävästi huomioida. Opiskelijat näyttäisivät kaipaavan enemmän tietoa siitä, miten mikäkin valinta hyödyttää tulevalta työuralla. Selvästikään urapalveluiden asiantuntemusta ei tässä mielessä vielä riittävästi hyödynnetä, mutta merkittävää annettavaa voisi olla myös jo työelämään siirtyneillä yliopiston entisillä opiskelijoille. Heidän hyödyntämisensä nykyistä laajemmassa mittakaavassa vaatisi kuitenkin käytännössä toimivan alumnijärjestelmän kehittämistä.

Ohjauksen osalta kehittämistarpeet ovat moninaisia: opintoja suunnitellaan joillain aloilla varsin passiivisesti, rakenteellisesti kattavaa ohjausjärjestelmää ei kokonaisuudessaan tunneta eivätkä kaikki ohjausmuodot toimi niin hyvin kuin pitäisi. Tarve tehokkaammin toimivalle ja nykyistä saavutettavammalle ohjaukselle on erityisen tärkeää nykyisessä tilanteessa, jossa opiskelun enimmäisaikaa on rajoitettu.

Toimiva hops-järjestelmä on ulottuvilla oleva keino nykyistä aktiivisempaan opintojen suunnitteluun. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että hopsin tekeminen on muutakin kuin lukujärjestyksen kopioimista paperilta toiselle tai kurssivalintojen tekemistä eHopsissa. Hopsin tulee olla opiskelijan itsensä laatima suunnitelma, jossa tutkintorakenteen puitteissa otetaan huomioon sekä opiskelijan kiinnostuksen kohteet että työuran vaateet. Hopsin laadinnassa opiskelijan tulee saada asiantuntevaa ohjausta hops-ohjaajalta, ja hopsia on voitava tarkistaa opintojen kuluessa.

Keskeisimpiä asioita ohjauksessa on se, että ohjausta on oltava saatavilla kun sitä tarvitaan. Opiskelijan ei tule joutua odottamaan kohtuuttomia aikoja vastausta kysymyksiinsä.

Sivuaineiden suorituksissa vaikeuksia oman kokemuksen mukaan. Cumu-tason sivuaine oli 8 ov vajaa aloittaessani perusopiskelijana. Kyselin ko.laitoksen proffalta suoraan s-postilla etenemistäni saadakseni aineen valmiiksi. Asiaa palloiteltiin ja vastaus kesti melkein syys-kevään 2003-2004. Ilmeisesti kyselin väärästä paikasta? Harmitti silloin, koska hommat viivästyivät selkeästi tästä johtuen.

-ergonomian opiskelija

Olen joutunut itse suunnittelemaan koko opintopolkuni; välillä suunnitelmat ovat tosin olleet varsin hajanaisia ja ohjauksen puute on välillä hidastanut määrätietoista opiskelua. Aine- tai opettajatuutorointia ei ole ollut tarjolla. Vertaistuutorointi oli hyvä alku, mutta ohjauksen tulisi kestää koko opiskelun ajan. Opintojen suunnittelua on hidastanut myös oppiaineemme omat järjestelyt; kursseja on peruttu viime hetkellä tai niitä ei ole järjestetty vuosittain.

-sociologian opiskelija

Tärkeintä opintojen mielekkyydelle ja sujuvuudelle sekä edellytys laadukkaalle opetukselle ja toimivalle ohjaukselle, on kuitenkin viihtyisä opiskeluympäristö. Henkilökunnan asenteen opiskelijoita kohtaan tulee olla, kuten nuorempaa tiedeyhteisön jäsentä kohtaan kuuluu: asiallinen kaikissa tilanteissa.

Ei voi suhtautua opiskelijoihin liian välinpitämättömästi ja käydä opiskelijoita alentavia keskusteluja kovaan ääneen yliopiston ruokalassa. (Esim. "Kaikki aivot lähtevät lääketieteelliseen.") Kemian ja biokemian laitosten täytyisi selvittää valintasysteemiään ja parantaa opiskelijoiden viihtyvyyttä. Nyt molemmat laitokset vain vittuilevat ensimmäisen vuoden biokemian opiskelijoille, "koska kaikkihan ovat kuitenkin lopettamassa/hakemassa lääketieteelliseen tiedekuntaan". Jos laitokset parantaisivat opetuksen ja suhtautumisen tasoa, niin ehkä biokemiallekin saataisiin jäämään enemmän kuin kourallinen sisäänotetuista opiskelijoista. Useimmat äänestävät jaloillaan, niin minäkin aion tehdä. X.X.:llä on tosin ollut jo sellaista otetta opetukseen, mitä pitäisikin olla (kiitokset hänelle).

-biotieteiden opiskelija

LÄHTEET

Berndtson Taru: Opiskelijatutkimus 2003. Opiskelijoiden toimeentulo ja toimeentulon ongelmat. 2004. Helsinki.

Kainulainen, Sakari; Ruippo, Pekka: Opiskelijoiden näkemyksiä opetuksen tasosta Kuopion yliopistossa lukuvuonna 92/93. Kuopion yliopiston julkaisuja. Yliopistotiedot. Sosiaalitieteiden laitos. 1994. Kuopio.

Nokso-Koivisto, Aleksis: Opiskelijan yliopisto 2005 – yliopistojen vertailun opiskelijan silmin. Suomen ylioppilaskuntien liitto. 2005.

Opiskelijapalveluja selvittävän työryhmän loppuraportti. Kuopion yliopisto. 1997.

Kunttu, Kristiina; Huttunen, Teppo: Yliopisto-opiskelijoiden terveystutkimus 2004.

<http://www.yths.fi/netcomm/viewarticle.asp?path=8,268,270&article=2795>

<http://www.yths.fi/download.asp?id=YOTT04%5Fjulk%5F070205%2Epps;1269;{EE9DBD1C-47D2-4584-9723-B886B22022B5}#1>

LIITE

Kyselylomake

1. Sukupuoli Nainen
Mies
2. Vuosikurssi 1.
2.
3.
4.
5.
n
3. Ikä
4. Tiedekunta
5. Koulutusohjelma
6. Opetus on koulutusohjelmassani laadukasta
7. Koulutusohjelmassani on enemmän hyviä kuin huonoja opettajia
8. Koulutusohjelmassani kerätään säännöllisesti kurssipalautetta
9. Olen antanut kurssipalautetta
10. Opetushenkilökunta käy opiskelijoiden kanssa kurssipalautteen / palautteet läpi
11. Opiskelijoilla on mahdollisuus nähdä annettu kurssipalautte
12. Kurssipalautteen antamisesta on hyötyä opetuksen kehittämisessä
13. Opintojaksot ovat työmääräänsä nähden Liian laajoja
Sopivia
Liian suppeita
14. Koulutusohjelmassani ei ole riittävästi valinnaisuutta
15. Tutkintorakenne on tarkoituksenmukainen
16. Opintojaksokuvaukset ovat tarkoituksenmukaisia
17. Opiskelijat voivat vaikuttaa opetussuunnitelmien kehittämiseen
18. Opetussuunnitelmani ottaa riittävästi huomioon työelämäyhteydet opintojen aikana
19. Opetusjärjestelyt (esim. tilavalinnat, ilmoittautumiskäytännöt) ovat toimivia
20. Opinto-oppaat edesauttavat opintojen suunnittelua
21. Miten opinto-oppaita tulisi kehittää?
22. Olen päässyt haluamilleni kursseille

23. Avoin kysymys: Jos vastasit edelliseen kysymykseen kieltävästi, miksi pääsysi evättiin?

24. Arvioi verkossa osittain tai kokonaan suorittamiesi kurssien lukumäärä

25. Verkkokurssit ovat olleet käytänteiltään toimivia

26. Miten opetuksen laatua voisi mielestäsi kehittää?

27. Tenteissä mitataan olennaisia asioita

28. Olen oppinut hyvin kun saan hyvän tenttiarvosanan

29. Koulutusohjelmassani on riittävästi tenttimahdollisuuksia

30. Kesätentti on mielestäni tarpeellinen

31. Miten tenttijärjestelyjä voisi mielestäsi parantaa?

32. Koulutusohjelmassani voi joustavasti valita itselleen soveltuvan opintojakson suorittamista-
van (tenttiminen, essee, suullinen kuulustelu, jne.)

33. Olen suorittanut opintojaksoja kirjallisen tenttimisen lisäksi

- a) esseellä
- b) suullisella tentillä
- c) projektityöllä
- d) oppimispäiväkirjalla
- e) verkkotentillä
- f) muulla menetelmällä, millä?

34. Jos valitsit edellisessä kohdan muulla menetelmällä, kirjoita menetelmä tähän

35. Kuvaille lyhyesti kysymyksessä 33. valitsemiasi suoritustapoja. Olivatko suorituskäytännöt toimivia? Palveliko suoritusmuoto näkemyksesi mukaan laadukasta oppimista?

36. Koulutusohjelmassani on käytössä henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS)

Kyllä
Ei

37. Koulutusohjelmani HOPS-käytännöt ovat toimivia ja tukevat opintojen suunnittelua

38. Koulutusohjelmassani opiskelijat saavat henkilökunnalta tukea HOPS:n laatimiseen

39. HOPSiini on ollut mahdollista sisällyttää työelämätaitojen ja urasuunnittelun osia

40. Miten HOPS-käytännöitä pitäisi mielestäsi kehittää?

41. Opinto-ohjauksen saaminen on laitoksella helppoa

42. Opinto-ohjauksen saaminen on tiedekunnassa helppoa

43. Opinto-ohjauksen saaminen on oppimiskeskuksessa helppoa

44. Opinto-ohjauksen saaminen on opintoasioiden osastolla helppoa

45. Alkuvaiheen vertaistutorointi vastasi hyvin tarpeitani

- 46. Koulutusohjelmassani ainetutorointi on toimivaa
- 47. Koulutusohjelmassani opettajatuutorointi on toimivaa
- 48. Opintojen ohjauksessa otetaan riittävästi huomioon työelämän tarpeet
- 49. Opintoni ovat viivästyneet puutteellisen ohjauksen vuoksi
- 50. Miten suunnittelet opintosi?
- 51. Miten opintojen ohjausta voisi mielestäsi parantaa?

Kysymykset 6 – 12, 14 – 20, 22, 25, 27 – 30, 32 ja 37 – 49 arvioitiin asteikolla:

Täysin samaa mieltä
Jokseenkin samaa mieltä
En osaa sanoa
Jokseenkin eri mieltä
Täysin eri mieltä.

Kysymykset 21, 23, 26, 31, 34, 36, 40, 50 ja 51 olivat avoimia kysymyksiä.